

Tilintarkastuksen harjoittelun päiväkirja

Mika Nikitenkov

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Finanssi- ja talousasiantuntijan tutkinto

AMK-opinnäytetyö

2022

Tiivistelmä

Tekijä(t) Mika Nikitenkov
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Tilintarkastuksen harjoittelun päiväkirja
Sivu- ja liitesivumäärä 41
<p>Tämä on päiväkirjatyypinen opinnäytetyö, jossa tekijä raportoi omia tilintarkastuksen harjoittelujakson työtehtäviä kahdeksan viikon ajalta. Tekijä työskentelee harjoittelijana eräässä "Big Four" -tilintarkastusyhteisössä. Raportointijakso sijoittuu tilintarkastuksen kiirekaudelle helmikuun ja huhtikuun 2022 väliselle ajalle.</p> <p>Johdanto-luvussa käydään läpi lyhyesti oman yrityksen ja toimenkuvan kuvaukset, työtehtävissä tarvittava osaaminen sekä tekijän oman ammatillisen kehityksen tavoitteet ja rajaukset. Sen jälkeen toisessa luvussa tekijä käy läpi omia työtehtäviä ja niissä tarvittavaa osaamista, esittelee sisäiset ja ulkoiset sidosryhmät sekä kuvailee työpaikan vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Näiden jälkeen alkaa varsinaisten seurantaviikkojen raportointi, joka kestää kahdeksan viikkoa. Näiden viikkojen aikana tekijä kuvailee omia työtehtäviään sekä analysoi opittuja asioita jokaiselta viikolta. Jokaisen seurantaviikon päätteeksi tekijä käy erikseen läpi viikon aikana opitut asiat ja nitoo nämä tietoperustan ympärille, joka on koostettu erilaisista lähteistä, sekä painetuista että sähköisistä. Viikkoanalyysit ovat osoittautuneet tekijälle erittäin hyväksi keinoksi syventää omaa ymmärtämistään omien työtehtävien parissa.</p> <p>Seurantaviikkojen päätteeksi tekijä analysoi, miten oma ammatillinen kehittyminen on edistynyt tilintarkastuksen harjoittelijana sekä mitä asioita päiväkirjatyypisen opinnäytetyön kirjoittaminen on antanut tekijälleen. Opinnäytetyön kirjoittamisen yhteydessä tekijälle myös selkeni, miten omaa ammatillista osaamista tulee jatkossa jalostaa kehittyäkseen taloushallinnon ammattilaisena.</p>
Asiasanat Harjoittelu, tilintarkastus, päiväkirja

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lähtötilanteen kuvaus.....	4
2.1	Oman nykyisen työ analysointi	4
2.2	Sidosryhmien esittely	5
2.3	Työpaikan vuorovaikutustilanteet	6
3	Seurantajakson raportointi viikkoanalyysiin	8
3.1	Seurantaviikko 1.....	8
3.2	Seurantaviikko 2.....	14
3.3	Seurantaviikko 3.....	18
3.4	Seurantaviikko 4.....	19
3.5	Seurantaviikko 5.....	24
3.6	Seurantaviikko 6.....	28
3.7	Seurantaviikko 7.....	32
3.8	Seurantaviikko 8.....	35
4	Pohdinta.....	38
	Lähteet.....	40

1 Johdanto

Tässä päiväkirjamuotoisessa opinnäytetyössä kuvailen omia työtehtäviä tilintarkastuksen harjoittelijana kahdeksan seurantaviikon ajalta. Opinnäytetyön aikaväli sijoittuu ajalle 21.02.2022-15.04.2022. Kyseisellä aikavälillä raportoidaan jokaisen työpäivän tapahtumia ja jokaisen seurantaviikon päätteeksi suoritetaan viikkoanalysointia, jossa kootaan yhteen koko työviikon tapahtumat, sekä avataan kyseisellä seurantaviikolla perusteellisemmin esille nousseita kysymyksiä.

Työskentelen tilintarkastuksen harjoittelijana isossa kansainvälisessä niin sanotussa "Big Four" -tilintarkastusyhteisössä. Aloitin tammikuussa 2022 työt harjoittelijana ja harjoittelujaksoni kestää huhtikuun 2022 loppuun. Tammikuun ja huhtikuun väliselle ajanjaksolle sijoittuu niin sanottu kiirekausi tilintarkastuksen osalta, sillä monien yritysten tilinpäätöspäivä on vuoden viimeinen päivä. Opinnäytetyön seurantajakson alkaessa olen kerennyt työskentelemään erilaisten tilintarkastustehävien parissa vajaa kaksi kuukautta, ja sillä aikaa olen oppinut paljon uusia asioita tilintarkastuksesta.

Työympäristöä voi kuvailla perinteiseksi toimistotyöksi. Toki koronapandemian aikana työskentely etänä on yleistynyt huomattavasti, ja itsekin olen suosinut etätyöskentelyä harjoittelujakson aikana. Tilintarkastusyhteisöllä, jolla työskentelen, on Helsingissä iso konttori, jossa on erinomaiset puitteet työskentelyyn. Konttoriin astuessa huomaa, että yhteisö panostaa työntekijöiden hyvinvointiin ja ergonomiaan, kun on muun muassa sähköiset pöydät ja erittäin mukavat työtuolit. Lisäksi olen kuullut muilta, että työnantaja panostaa työntekijöiden jatkuvaan kouluttautumiseen järjestämällä erilaisia koulutuksia ylläpitääkseen ja kehittääkseen työntekijöiden osaamista omien työtehtävien ja työssä käytettävien ohjelmistojen ja työkalujen parissa.

Kun tulee töihin harjoittelijaksi tilintarkastuksen pariin, aikaisempi kokemus tilintarkastuksesta ei ole välttämätön, sillä tilintarkastustyötä oppii parhaiten tekemällä sitä. Kuitenkin kun tulee töihin harjoittelijaksi, niin on hyvä varautua siihen, että ymmärtää perustiedot yritysten ja konsernien tilinpäätöksestä, ja mistä ne koostuvat. Opiskelu laskentatoimen parissa tai kokemus kirjanpidossa antaa erittäin hyvän pohjan tilintarkastustyötä varten. Myös monipuolisesta kielitaidosta on etua, kun ollaan tekemisissä asiakasyritysten kanssa, joiden työkieli voi olla jokin muu kuin suomi. Hyvät tiedonkäsittelytaidot ovat ehdoton etu sujuvan työskentelyn takaamiseksi, sillä tilintarkastustyössä käytetään paljon erilaisia ohjelmia.

Opinnäytetyöni suurimpana tavoitteena on ensisijaisesti oma ammatillinen kehitys tilintarkastustehävissä; haluan oppia käytännön tilintarkastusta ja sisäistää perusasiat mahdollisimman hyvin, sekä ymmärtää, mitä tilintarkastusprosesseissa tapahtuu ja miksi asiat tehdään tietyllä tavalla.

Tässä opinnäytetyössä tulen kuvaamaan omaa ymmärryksen ja tietotason kehittymistä harjoittelijana. Harjoittelijana on tärkeitä oppia ymmärtämään eri tilintarkastuksen työtehtävien prosesseja, miksi tiettyjä tilintarkastustoimenpiteitä tehdään, miten asioita dokumentoidaan ja millä tavalla hankitaan tilintarkastusevidenssiä. Näiden prosessien ymmärtäminen on erittäin tärkeitä, jotta myöhemmässä vaiheessa itsenäinen työskentely onnistuisi omien työtehtävien parissa.

Jo tilintarkastuksen harjoittelujakson alkuvaiheessa oivalsin kipinän taloushallinnon työtehtäviin. Harjoittelujaksoni toisena tavoitteena onkin oma ammatillinen kehittyminen taloushallinnon ammattilaisena. Tilintarkastuksen harjoittelujakson jälkeen aion hakea mahdollisesti vakituisesti työntekijäksi tilintarkastukseen tai taloushallinnon muihin tehtäviin. Hankkimalla itselleni mahdollisimman paljon tietoa tilintarkastusmaailmasta saan hyvän kokonaiskuvan asioista, jotka sisältyvät yritysten tilinpäätökseen sekä toimeksiantojen tilintarkastuksen päivittäiseen työhön. Myös termistön sisäistäminen ja esimerkiksi erilaisten talouden tunnuslukujen ymmärtäminen on olennaista, halutessani kehittyä ja pärjätä itsenäisesti tilintarkastajan työtehtävissä. Myös yleinen ammatillinen kasvu ja kasvu työelämässä yleisesti on tässä opinnäytetyössä keskeisimpiä tavoitteitani.

Alla on listattuna muutama keskeinen käsite, mitä tulee vastaan tilintarkastustyössä. Nämä käsitteet tulevat myös vastaan seurantaviikkojen aikana.

ISA- standardit (International Standards of Auditing) ovat kansainvälisiä tilintarkastusstandardeja, jotka määrittelevät tilintarkastuksen perusperiaatteet ja tavoitteet sekä antavat ohjeita tilintarkastukseen sekä dokumentointiin. Tilintarkastajan on noudatettava toimeksiannon kannalta relevantteja ISA-standardeja. (Kansainväliset tilintarkastusstandardit | Suomen Tilintarkastajat.)

Olennaisuudella tilintarkastuksessa viitataan tilintarkastuksen suunnitteluun ja tilintarkastuksen suorittamiseen havaitakseen olennaiset virheellisyudet tilinpäätöksessä, jolla voi olla yksin tai yhteissummassa vaikutusta yrityksen taloudellisiin päätöksiin. Olennaisuudet voi pääosin jakaa kolmeen tasoon: kokonaisolennaisuuteen, työskentelyolennaisuuteen ja yksittäisen virheen ylärajaan. Olennaisuuden määrittämisessä tilintarkastaja käyttää omaa ammatillista harkintaa, miten olennaisuustasoja hän tulee käyttämään tilintarkastustoimeksiannossa. (Halonen & Steiner 2010, 132, 142)

Ostoreskontra on luettelo yrityksen avoimista laskuista. Siinä luetellaan yrityksen maksamattomat ostolaskut toimittajittain ja mahdollisesti ostolaskujen erääntymistiedot. Tilintarkastuksen kannalta tilintarkastajan on täsmäytettävä ostoreskontra ja ostovelat keskenään. Kaikkien ostovelkojen per tilinpäätöspäivä on sisällyttävä ostoreskontraan ja kirjanpidon ostovelkojen tilille. (Halonen & Steiner 2010, 402)

Tilinpäätös on laskelma yrityksen tuloksesta ja varallisuustilanteesta, joka laaditaan tilikauden päätteeksi. Tilinpäätös perustuu tilikauden kirjanpitoon. Tilinpäätös koostuu yleensä seuraavista asiakirjoista: tuloslaskelmasta, taselaskelmasta, rahoituslaskelmasta, liitetiedoista, toimintakertomuksesta ja tilintarkastajan antamasta tilintarkastuskertomuksesta. Kaikki edellä mainitut asiakirjat eivät ole pakollisia tilinpäätöksen laatimisessa, riippuen yrityksen koosta. (Tilinpäätös - Suomi.fi)

Tilintarkastusevidenssi on tieto, jota tilintarkastaja käyttää tietyn johtopäätöksen tekemiseen. Evidenssi sisältää sekä tilinpäätöksen liittyvää yrityksen kirjanpitoon sisältyvää tietoa että muuta tietoa. Tilintarkastusevidenssiä tarvitaan ISA 500 -standardin mukaan tilintarkastajan lausunnon ja tilintarkastuskertomuksen tueksi (IFAC 2021, 38) (Halonen & Steiner 2010, 20)

Tilintarkastusriski on riski, jossa tilintarkastaja antaa epäasianmukaisen tilintarkastuskertomuksen, vaikka tilinpäätös olisi olennaisesti virheellinen. Tämä riski koostuu kahdesta osasta: olennaisen virheellisyyden riskistä ja havaitsemisriskistä. Olennaisen virheellisyyden riski tarkoittaa riskiä siitä, että tilinpäätös on olennaisesti virheellinen ennen tilintarkastusta, johtuen esimerkiksi yrityksen sisäinen valvonnan puutteesta. Havaitsemisriski on riski siitä, että tilintarkastaja ei havaitse olemassa olevaa virheellisyyttä tilintarkastustoimenpiteiden jälkeen, joka saattaisi olla olennainen yksin tai summana muiden virheellisyyksien kanssa. (Halonen & Steiner 2010, 45)

Taulukko 1. Peittomatriisi päiväkirjaopinnotyön tekstinsisäisistä kytköksistä

Oman ammatillisen kehittymisen tavoitteet	Tietoperustan luku raportissa	Seurantaviikko	Oman ammatillisen kehittymisen tulokset
Rahojen ja pankkisäämistien testaus	2.1, 2.2, 3.6	4, 5, 6, 7, 8	3.6
Hallinnon tarkastus	2.1, 3.5	4, 5, 7	3.5
Oikeudellisten kulujen tarkastus	2.1, 2.2, 3.1	1, 4, 6, 7	3.1

2 Lähtötilanteen kuvaus

2.1 Oman nykyisen työ analysointi

Tilintarkastuksen harjoittelijana työtehtäväni painottuvat tilintarkastuksen yksinkertaisempiin tehtäviin, jotka ovat pääosin seuraavanlaisia:

- tilinpäätösten prikkkaus, mikä tarkoittaa tilinpäätöksellä esitettyjen tietojen oikeellisuuden tarkastamista kirjanpitoon tai muuhun luotettavaan lähteeseen, esimerkiksi kaupparekisteriotteeseen
- rahojen ja pankkisaamisten tarkastusta, jossa tarkastetaan asiakkaan käyttämiltä pankeilta tai muilta rahoituslaitoksilta saadut vahvistukset asiakkaan tilien saldoista ja täsmäytetään summat taseelle, jonka jälkeen luvut dokumentoidaan työpaperiin
- oikeudellisten kulujen tarkastusta, jossa katsotaan, että asiakasyrityksellä ei ole viitteitä menneistä tai tulevista oikeudenkäynneistä, jotka saattavat vaikuttaa yrityksen talouteen tulevaisuudessa
- hallinnon tarkastusta, jossa käydään läpi yhtiön hallituksen kokouksien ja yhtiökokouksien pöytäkirjat ja niiden sisällöt, sekä onko ne laadittu säännösten mukaisesti, varsinkin yhtiökokouksen pöytäkirja on laadittava yhtiöjärjestyksen mukaisesti
- ostovelkojen ja myyntisaamisten tarkastusta sekä osto- ja myyntireskontran täsmäytystä, jossa tarkastetaan, että onko laskut kirjattu oikealle tilikaudelle
- muut aineistotarkastuksen tehtävät, kuten liikevaihdon ja sen katkon testausta
- Lead schedule -taulukoiden alustusta, johon täytetään tuloslaskelmalta ja taseelta luvut työpaperissa tarkastettavien tilinpäätöksen rivikohtien mukaisesti

Ennen seurantaviikkojen alkua olen ehtinyt työskennellä vajaat kaksi kuukautta harjoittelijana tilintarkastusyhteisössä. Tilintarkastuksen työtehtävistä selviytymiseen tarvitaan hyviä tiedonkäsittelytaitoja, kärsivällisyyttä ja hyvää ongelmanratkaisukykyä. Kokemus kirjanpidon opiskelusta ja työskentelystä sen parissa sekä laskentatoimen opinnot auttavat hyvin paljon työtehtävissä selviytymiseen ja kokonaiskuvien hahmottamiseen. Olen Haaga-Heliassa suorittanut tutkintolinjamme pakolliset muutamat kirjanpidon ja tilinpäätöksen kurssit, joista on jo muutama vuosi aikaa.

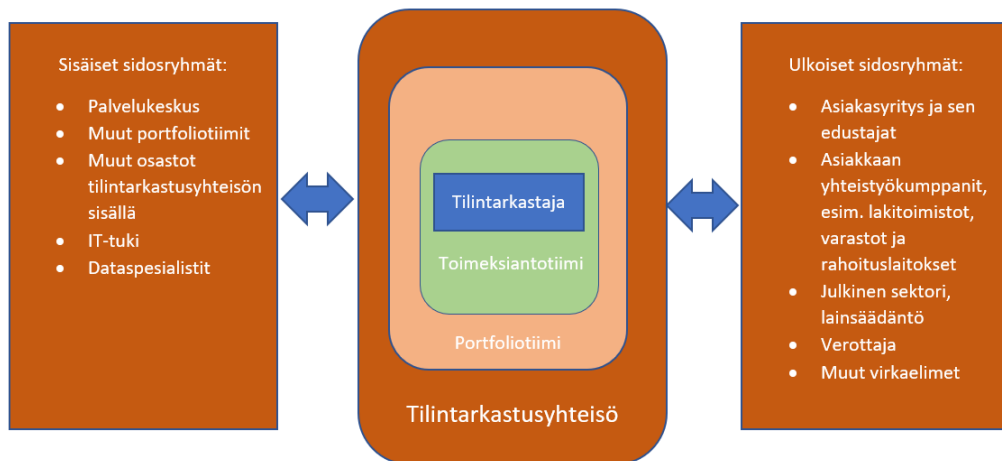
Osaamiseni suhteessa työtehtävieni osaamisvaatimuksiin olen ehdottomasti aloitteleva toimija. Tarvitsen hyvin usein kokeneempien kollegoiden apua työtehtävien suorittamiseen. Itsenäinen ja joustava suoriutuminen omista työtehtävistä on vielä siis hyvin vajavaista. Seurantaviikkojen jälkeen tavoitteena olisi itsenäisempi suoriutuminen työtehtävistä, jolloin harjoittelujaksoni tilintarkastuksen parissa alkaa olemaan lopussa ja kokemusta näistä työtehtävistä olisi kertynyt melkein

neljä kuukautta. Jotta tavoitteisiin pääsy onnistuisi, minun pitää opiskella enemmän teoriaa kirjallisuuden eri lähteistä liittyen omiin työtehtäviin, mikä tulee väistämättä tehtyä opinnäytetyötä kirjoittaessa.

2.2 Sidosryhmien esittely

Monenlaiset sisäiset ja ulkoiset sidosryhmät koskettavat tilintarkastajaa päivittäisessä työskentelyssä. Yhteisön tilintarkastuspuolella henkilöstö on jaettu useaan portfoliotiimiin, joissa on useita tilintarkastajia. Jokaisella portfoliotiimillä on omat asiakkaat, joiden toimeksiantojen parissa portfoliotiimin jäsenet työskentelevät usein keskenään. Yhteistyö ja erityisesti dynaaminen tiimityöskentely korostuu tilintarkastustyössä, sillä tilintarkastustyötä ei tehdä ikinä yksin, vaan sitä tehdään porukalla toimeksiantoon valitun tiimin sisällä. Harjoittelijana olen myös kuitenkin välillä tehnyt eri portfoliotiimin jäsenien kanssa tilintarkastustyötä toimeksiannolle, eli yhteistyö ulottuu myös portfoliotiimien ulkopuolelle, siellä missä apua tarvitaan.

Yksi erittäin tärkeä sidosryhmä tilintarkastuksen kannalta on tilintarkastusyhteisön oma palvelukeskus, joka hoitaa tilintarkastuksen avustavia tehtäviä. Palvelukeskus tarjoaa standardoituja palveluita tilintarkastukseen. He auttavat tilintarkastajia vähentämällä tilintarkastajien taakkaa hankkimalla esimerkiksi kolmansien osapuolien vahvistuksia tai ovat mukana toimeksiantojen aineistotarkastuksessa. Tilintarkastuksen apuna on käytössä myös muita sisäisiä sidosryhmiä, joilta saa tarvittaessa apua ja neuvoa tilintarkastustyöhön. Tällaisia sidosryhmiä ovat muut osastot yrityksen sisällä, kuten rahoituskonsultointi, verokonsultointi ja esimerkiksi rahoituskonsultointi. Tilintarkastusyhteisöstä löytyy myös tukitoimia, kuten IT-tuki ja dataspesialistit, jotka tarvittaessa auttavat tietoteknisissä ongelmissa ja pitävät huolen työvälineiden toimivuudesta. Kuvaan 1 olen koonnut kaikki mahdolliset sidosryhmät, jotka saattavat koskettaa tilintarkastajaa jossain vaiheessa.

Kuva 1. Sidosryhmät työpaikalla

Tilintarkastusyhteisöllä on myös monia ulkoisia sidosryhmiä, suoria ja myös välillisiä. Tärkein ulkoinen sidosryhmä on asiakasyrityksen edustajat, kenen kanssa tilintarkastustiimi tekee yhteistyötä koko toimeksiannon ajan. He lähettävät tiimille pyydettyä materiaalia tilintarkastusta varten ja vastaavat tarkastuksen aikana esiin nousseisiin kysymyksiin. Tärkeitä sidosryhmiä ovat myös asiakkaan yhteistyökumppanit, joita ovat esimerkiksi lakitoimistot ja varastot sekä rahoituslaitokset, joilta tiimi saa muun muassa kolmansien osapuolien vahvistuksia liittyen ostovelkoihin, inventaarioihin ja asiakkaan käytössä olevien pankkitilien saldoihin. Muita sidosryhmiä, jotka vaikuttavat välillisesti tilintarkastajan työhön ja tilintarkastusyhteisön toimintaan, ovat lainsäätäjät eli julkinen sektori, sillä tilintarkastuksen työskentelyn ytimenä ovat muun muassa kirjanpitolaki ja kansainväliset ISA-tilintarkastusstandardit, verottaja ja muut virkaelimet.

2.3 Työpaikan vuorovaikutustilanteet

Hyvät vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot korostuvat erityisesti tilintarkastustyössä. Tilintarkastaja työskentelee osana toimeksiannon tiimiä, ja on päivittäin tekemisissä muiden ihmisten kanssa toimeksiantotiimin sisällä sekä välillä myös asiakkaan edustajien kanssa. Koska aikataulut ovat yleensä tiukat ja tilintarkastustehtäviä on yleensä melko paljon, onnistunut toimeksiannon suorittaminen ei onnistu ilman tiimin dynaamista vuorovaikutus- ja yhteistyötä. Jotta yhteistyö olisi mahdollisimman sujuvaa, tilintarkastusyhteisön työntekijöillä on käytössä monenlaisia työkaluja sujuvaan kommunikointiin muiden työntekijöiden ja asiakkaiden kanssa. Työkalujen käyttö kommunikointiin on korostunut varsinkin vallitsevan pandemian aikana, kun etätyösuositukset ovat olleet käytössä.

Tilintarkastusyhteisö käyttää Googlen Meet -palveluja etäpalaveriin ja työntekijöillä on käytössä chat-sovellus, jolla saadaan helposti yhteys kolleegaan viestin välityksellä. Joka viikko portfoliotiimilämme on oma sisäinen palaveri, joka pidetään etänä Google Meetin kautta. Palaverissa käydään läpi tiimin resurssointiin liittyviä asioita ja käydään ajankohtaisia yrityksen sisäisiä asioita läpi. Myös sähköpostia käytetään paljon kommunikoidessa kollegoiden ja asiakkaiden kanssa. Jos on tarvetta, niin tarvittaessa kollegat voivat osallistua keskenään omaan Meettiin, jossa voi saada kysymyksiinsä vastauksen ja käyttää apuna näytönjakoa, jolla asian voi esittää paremmin. Varsinkin harjoittelijana, ollessani vasta aloittelija tilintarkastusalalla, Google Meetistä on ollut erittäin paljon apua omien työtehtävien suorittamisessa.

Asiakkaiden kanssa sujuva yhteistyö on erittäin tärkeätä tiimin kannalta, jotta toimeksianto saadaan suoritettua ja asiakkaat saavat allekirjoitetun tilintarkastuskertomuksen. Asiakkaat lähettävät lisämateriaalia tilintarkastusta varten ja asiakkaiden kanssa käydään säännöllisesti keskustelua koko toimeksiannon läpiviennin ajan ja tarvittaessa pidetään etäpalavereja, joissa käydään tilintarkastukseen liittyviä olennaisia asioita ja esiin nousseita ongelmakohtia.

Pandemian hellittäessä myös asiakkaiden luona käynnit ovat taas lisääntyneet. Tilintarkastajat saattavat vierailla asiakkaan luona suorittamassa esimerkiksi asiakkaan inventaarion laskentaa. Asiakkaat saattavat myös kutsua tilintarkastajia myös paikan päälle tekemään tilintarkastusta, esimerkiksi silloin kun tilintarkastuksessa tarvitaan sisäänkäyntiä asiakkaan sisäisiin järjestelmiin. Näitä järjestelmiä tilintarkastajien on helpompi katsoa paikan päällä yhdessä asiakkaan kanssa.

Koska olen vasta harjoittelija, kommunikoin pääosin vain tiimin sisällä muiden kokeneempien kollegojen kanssa, joilta kysyn apua omien työtehtävien suorittamiseen. Koska en tunne termistöä, niin välillä tuntuu, että kysymykseni selittäminen kollegalle saattaa itselle tuntua vaikealta. Osallistun välillä myös asiakaspalaveriin, mutta kokemattomana tilintarkastajana minulle on välillä vaikeaa ymmärtää, mistä asioista keskustellaan palaverin aikana. Uskoisin että kokemuksen karttuessa vuorovaikutustaitoni kehittyy tiimiläisten kanssa ja pystyn keskustelemaan paremmin myös asiakkaiden kanssa ja ottamaan paremmin kantaa tilintarkastusasioihin myös asiakaspalavereissa.

3 Seurantajakson raportointi viikkoanalyysineen

Tässä luvussa kuvailen omia harjoittelujakson työtehtäviä tilintarkastuksen parissa. Seurantajakso kestää kahdeksan viikkoa, joka vastaa noin 40 työpäivää. Seurantaviikot ajoittuvat aikavälille 21.02.2022- 15.04.2022. Jokaisen seurantaviikon lopussa on viikkoanalyysi, jossa koostan omat työtehtävät koko viikolta ja opittuja asioita kyseiseltä seurantaviikolta ja työstän nämä teoriaosuu- den ympärille.

3.1 Seurantaviikko 1

Maanantai 21.2.2022

Tänään alkoi uusi asiakastoimeksianto heti aamusta tiimin sisäisellä aloituspalaverilla etänä Google Meetin kautta, johon osallistui minä, yksi toinen harjoittelija ja Senior Associate. Minut on buukattu koko viikoksi tälle toimeksiannolle. Palaverissa käytiin keskeisiä asioita toimeksiannosta ja asioista, jotka ovat ilmenneet jo tilikauden aikaisen tarkastuksen aikana. Sovittiin, että aloitetaan tämä tilintarkastus tuloslaskelman erien tarkastelulla.

Sain ensimmäisenä tehtäväksi katsoa toimeksiannon samaan kokonaisuuteen kuuluvien osakeyhtiöiden liiketoiminnan kuluja asiakkaan toimittamilta pääkirjoilta, ja dokumentoida molemmat otokset tilintarkastusyhteisön sisäiseen kantaan. Kävimme Senior Associaten opastuksella, miten minun kannattaa tehdä tämä tehtävä. Olin suodattanut pääkirjalta liiketoiminnan kuluotokset molemmilta sisaryhtiöiltä, ja sen jälkeen vienyt ne tiedot omille Microsoft Excel -pohjalle rakennetuille dokumentointipohjille. Otosta ei vielä pysty testaamaan, sillä emme ole vielä saaneet asiakkaalta tunnuksia heidän käyttämään ostolaskujärjestelmään.

Toiseksi tehtäväksi tänään minulle valikoitui toimeksiannon yhtiöiden oikeudellisten kulujen dokumentointia Senior Associaten opastamana. Katsoin, minkä yhtiöiden taselaskelmilla sisältyivät oikeudelliset kulut ja dokumentoin pääkirjalta otokset tilintarkastusyhteisön dokumentointikantaan samalla tavalla kuten tein liiketoiminnan muiden kulujen kanssa. Myöhemmin iltapäivällä osallistuin muiden tiimiläisten kanssa Microsoft Teamsin kautta etäpalaveriin, johon osallistui myös asiakkaan edustajia. Palaverissa keskusteltiin olennaisista asioista tilintarkastuksen kannalta sekä kävimme asiakkaan kanssa läpi, että meiltä löytyvät tarvittavat materiaalit, jotta pääsisimme tilintarkastuksessa vauhtiin.

Viimeisenä tehtävänä tältä päivältä on toimeksiannon yhtiöiden ostovelkojen tarkastusta. Aloitin katselemaan yhtiöiden avoimia ostolaskuja tilinpäätöspäivältä ja dokumentoin asiakkaan lähettämät ostolaskumateriaalit tilintarkastusyhteisömmen kantaan jokaiselle yhtiölle erikseen. Jatkan tästä huomenna, kun työpäivä alkaa olemaan lopussa.

Tiistai 22.02.2022

Sovimme eilen tiimin kanssa, että pidämme tänään toimistopäivän. Jos tulee jotain kysyttävää tarkastusasioista, niin toimistolla on helpompaa kysellä asioista tiimikavereilta. Jatkoin siitä mihin eilen jäin, eli ostovelkojen tarkastuksesta. Sain tehtyä loppuun ostovelkojen täsmäytyksen, jonka jälkeen ryhdyin tarkastamaan asiakkaan pankkien tiliotteita tammikuun ajalta. Tiliotteista katsoin maksetut tapahtumat, joiden summa ylitti kunkin yhtiön SUM-oleellisuuden. Näistä tapahtumista tein koosteen otoksesta kullekin yhtiölle ja dokumentoin ne kantaan. Sen jälkeen tarkastin kunkin yhtiön ostoreskontran maksamattomista laskuista päivältä 15.1.2022 tilinpäätöspäivän yhtiöllä ollessa vuoden viimeinen päivä. Tein työstä dokumentoinnin kantaan.

Lounaan loppuessa ja pienen perehdytyksen jälkeen Senior Associaten johdolla ryhdyin käymään ostoreskontran testausosiota läpi. Olin katsonut asiakkaan ostolaskujärjestelmästä maksetut ja maksamattomat yhtiöiden laskut, jotka olen valinnut otokseen ennen lounastaukoa. Tämän jälkeen testasin laskuja tilinpäätöspäivän ostoreskontraan ja merkkasin kunkin laskun kohdalla, kuuluvatko laskut ennen vai jälkeen tilinpäätöspäivän, onko lasku sisältynyt ostovelkoihin tai siirtovelkoihin tilinpäätöspäivänä ja onko laskut kirjattu oikealle kaudelle. Kaikista laskuista ei löytynyt näitä tietoja, joten nämä laskut lähtevät lisäselvitykseen asiakkaalle.

Ostovelkojen tarkastus on tärkeä osa toimeksiantojen tilintarkastusta, jossa katsotaan, että saldot on kirjattu oikein tilinpäätökseen. Joissakin tapauksessa tilintarkastaja saattaa käyttää ulkopuolisia vahvistuksia ostovelkasaldojen täsmäytykseen. ISA 330 -standardin mukaan ostovelkojen ulkopuoliset vahvistukset tuottavat relevanttia tilintarkastusevidenssiä olennaisen virheellisyyden riskin vastaamiseen. (IFAC 2021, 380)

Ostovelkojen tarkastuksen jälkeen Senior Associate antoi minulle tehtäväksi asiakkaan käyttöomaisuuden hankintamenojen aktivoinnin täsmäytystä. Asiakas oli investoinut edellisellä tilikaudella paljon rahaa kiinteistön ja vuokralaisten tilojen parantamiseen. Katsoin nämä hankintamenot asiakkaan ostolaskujärjestelmästä ja täsmäytin ne meidän tilintarkastuskantaamme.

Yrityksen tekemiin käyttöomaisuuden ja muiden pysyvien vastaavien hankintamenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi. Nämä menot on voitava selvittää kustannuslaskennan tai -laskelmien avulla. (Kirjanpitolaki 1336/1997 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®) Sen jälkeen ehdin hiukan jatkamaan ennen työpäivän loppumista yhtiöiden oikeudellisten kulujen testausta, mitä aloittelin jo eilen. Tästä jatkan huomenna.

Keskiviikko 23.02.2022

Jatkoin tänään aamulla asiakkaan yhtiöiden oikeudellisten kulujen testauksella. Tarkoituksena oli jatkaa käymällä loputkin asiakkaan kaikkien yhtiöiden pääkirjat oikeudellisten kulujen kannalta. Totesin, että vain kahdella yhtiöllä useasta oli viime vuonna oikeudellisia kuluja. Olin jo tehnyt maanantaina iltapäivällä otokset kuluista, joten aloitin testaamaan näiden oikeudellisten kulujen sisältöä asiakkaan ostolaskujärjestelmästä. Kävin isoimmat lakitoimistojen lähettämät laskut läpi ja katsoin, että niissä ei ollut mitään riitoihin ja oikeudenkäynteihin viittaavia merkintöjä. Totesin, että näin ei ollut, ja merkkasin työpaperit valmistelluiksi, jotta toinen kokenut tilintarkastaja voi tarkastaa nämä työpaperit.

ISA 501 -standardissa mainitaan, että jos yhteisöä koskee oikeudenkäyntejä ja tai vaateita, joista voi aiheutua olennaisuuden virheellisyysriskiä, on tällöin tilintarkastajan suoritettava tilintarkastustoimenpiteitä. Tämä tapahtuu tiedustelemalla oikeudenkäynneistä yhteisön lakimiehiltä, käymällä läpi yhtiökokousten pöytäkirjoja ja yrityksen sekä sen lakimiehen välistä käytyä kirjeenvaihtoa ja käymällä läpi tilinpäätöksen oikeudellisten kulujen tilejä. (IFAC 2020, 380)

Lounaan jälkeen ryhdyin tekemään pääkirjadatan täydellisyyden testausta. Tilitarkastusyhteisömme erästä toisesta datakannasta hain asiakkaan yhtiöiden pääkirjadataa. Tämä datakanta laskee pääkirjan debet- ja kredit -kirjaukset automaattisesti, sekä vertaa niitä tuloslaskelman tai taseen tilien saldoihin. Haun jälkeen tallensin nämä asiakkaan yhtiöiden pääkirjadatamateriaalit tietokoneelle, ja liitin ne jokaisen yhtiön omiin työpapereihin. Merkkasin erikseen datasta vihreällä kynällä tase- ja tuloslaskelman erät omissa sarakkeissa ja tallensin työpaperit. En sen kummemmin alkanut tarkastamaan tätä dataa, vaan kokeneempi kollega tutkii tämän pääkirjadatan myöhemmin.

Päivän loppuun tein vielä pari pientä ostolaskujen testausta eiliseltä ja toissapäiväiseltä. Nämä ostolaskut jäivät testaamatta, koska laskut eivät löytyneet asiakkaan ostolaskujärjestelmästä. Nämä materiaalit joudutaan pyytämään erikseen asiakkaalta meidän materiaaliportaalin kautta, jonka kautta pyydetään materiaalia asiakkailta.

Torstai 24.02.2022

Tänään sain pienen perehdytyksen jälkeen ensimmäiseksi tehtäväksi aloittaa lainojen korkotestauksen. Asiakkaalla oli useammassa yhtiössä syndikoituja lainoja. Näiden lainojen korkoja pitää testata, jotta nämä korot ovat laskettu ja merkitty oikein tilinpäätöksessä. Syndikoidut luotot ovat useamman rahoittajan yhdessä myöntämä luottoja, jotka sopivat suurien yritysten rahoitustarpeisiin. Yritykset voivat hankkia rahoitusta useammalta rahoittajalta samanaikaisesti, ja rahoitukset koostuvat luotosta tai rahoituslimiitistä. (Syndikoidut luotot yritykselle | OP) Tämä tehtävä tuntui itselleni haasteelliselta. Tein saman testauksen kahdelle eri asiakkaan yhtiölle sen verran kuin osasin, ja jätin loput kokeneemmalle kollegalle hoidettavaksi.

Myöhemmin lounaan jälkeen aloitin asiakkaan konsernilakanoiden prikkauksen. Lakanoiden tiedot pitää täsmäyttää jokaisen yhtiön tulos- ja taselaskelman erien summiin. Sain tehtyä kahden yhtiön prikkaukset loppuun, ja aion jatkaa huomenna priikkausta loppuun asti.

Perjantai 25.02.2022

Jatkoin aamulla eilistä priikkausta. Siihen meni puoli päivää, kun sain homman tehtyä loppuun. Sain viestiä aamupäivän aikana Senior Associatelta, että asiakkaan pankkivahvistukset ovat saapuneet ja ne pitäisi täsmäyttää. Ennen lounasta osallistuin vielä palaveriin, jossa agendana oli ensi viikon toimeksiannon tehtävät. Minut on varattu kyseiseen toimeksiantoon koko ensi viikoksi.

Lounaan jälkeen osallistuin tämän nykyisen toimeksiannon palaveriin, johon osallistuivat meidän tiimimme jäsenet ja asiakkaan edustajat. Käytiin lyhyesti läpi oleelliset asiat ja esiin nousseet kysymykset asiakkaan tilintarkastuksesta. Tämän jälkeen aloin täsmäyttämään asiakkaan yhtiöiden pankkivahvistuksia. Tilintarkastusyhteisömme palvelukeskus on lähettänyt meille sähköpostilla pankkitilien vahvistukset. Tehtävänä oli siis katsoa jokaisen asiakkaan yhtiön taseelta rahavarat, että ne täsmäävät yhtiön pankkitilien rahamäärään tilinpäätöspäivänä. Koska näin oli, niin dokumentoin yhtiöiden taseella ilmoitetut rahamäärät meidän tilintarkastuskannassamme oleviin työpapereihin, ja täsmäytin nämä rahamäärät pankkien lähettämillä vahvistuksilla asiakkaan rahavaroista tilinpäätöspäivältä. Liitin myös todisteeksi nämä vahvistukset työpapereihin. Minulle ei ollut enempää tehtäviä tälle päivälle, joten siirryin tästä viikonlopun viettoon. Ensi viikolla jatkuu työt uuden toimeksiannon parissa.

Viikkoanalyysi

Ensimmäinen seurantaviikko oli toistaiseksi harjoitteluajani työntäyteisin viikko, sillä tässä toimeksiannossa tehdään tilintarkastustyötä asiakkaalle hyvin pienellä kokoonpanolla. Tämän viikon aikana tuli opittua paljon uusia asioita. Erityisesti kun tämä on ensimmäinen viikko harjoittelujaksosi aikana, jolloin olen joutunut miettimään, että mitä olen oikeastaan tehnyt tämän viikon aikana. Ilman ajatuksia en olisi saanut kirjoitettua tekemäni työasioita tekstiksi tähän opinnäytetyöhön.

Itselle ehkä isoimpana kokonaisuutena, mitä olen oppinut tällä viikolla, on ostoreskontran tarkastusprosessi. Merkittävimpänä tehtävänä ostoreskontran tarkastuksessa on ollut se, että ovatko otokseen valitut ostolaskut kuuluneet ennen vai jälkeen tilinpäätöspäivän ja ovatko ne kirjattu oikealle kaudelle. Ostovelkojen tarkastuksessa tavoitteena on varmistua siitä, että koskevatko yrityksen maksamat ostolaskut vain yrityksen tilaamia palvelua tai tavaroita, joita on hankittu yrityksen toiminnan tarpeisiin. Laskujen tarkastuksessa katsotaan, että yrityksen tilaamat palvelut tai tavarat on vastaanotettu ja että lasku on muuten laadittu sopimuksen mukaisesti. Ostolaskun tarkastus usein tapahtuu koneellisesti ostolaskujärjestelmissä olevien tilausten ja saapumistietojen perusteella. Tilintarkastajalle tulee antaa pääsyoikeudet asiakkaan käyttämään ostolaskujärjestelmään, sekä oikeus käyttää ostolaskujärjestelmän selailu-, haku- ja raportointitoimintoja. Yrityksessä tulee olla riittävästi kontroleja ostotapahtumien säännölliseen ja oikea-aikaiseen kirjaukseen, koska muutoin ostolasku voidaan kirjata väärälle tilikaudelle. Tilintarkastaja voi vertailla saapumisilmoituksen toimituspäiviä vastaaviin ostolaskujen päivämääriin. Tällöin tilintarkastaja katsoo, että laskut on kirjattu oikealle tilikaudelle. (Halonen & Steiner 2010, 327, 340-341) (Tomperi 2018, 64)

Toisena uutena asiana tällä viikolla mitä olen oppinut, että mikä on yhtiöiden oikeudellisten kulujen tarkastuksen tarkoitus tilintarkastuksen kannalta. Lakiyhtiöiden laskujen tarkastuksen tarkoituksena tilintarkastuksen näkökulmasta on katsoa, että onko asiakkaalla käynnissä tai tulossa mahdollisesti oikeudenkäyntiprosesseja, jotka saattavat vaikuttaa asiakkaan liiketoimintaan. Julkiset ja yksityiset yritykset ovat usein osallisena oikeustoimiin ja voivat sen seurauksena kärsiä tappioita. Tilintarkastusstandardit sanovat, että yrityksen johto on vastuussa oikeudenkäyntien, kanteiden ja arvioiden tunnistamisesta, arvioinnista ja kirjanpidosta. Riippumattoman tilintarkastajan tulee kerätä todisteita seuraavista:

- Oikeudenkäynnistä, vaateista ja arvioinneista johtuvan mahdollisen tappion olemassaolo
- Ajanjakso, jona oikeustoimien taustalla oleva syy esiintyi
- Epäsuotuisan lopputuloksen todennäköisyysaste
- Mahdollisen tappion määrä

Jos tarkastuksen aikana tulee ilmi, että oikeudenkäynnistä, vaateista ja arvioinneista on mahdollisesti syntymässä vahinkoa yrityksen liiketoiminnalle, tilintarkastajan on hankittava kirjallinen vahvistus asiakkaan ulkopuoliselta asianajajalta. (Auditing for Litigation, Claims & Assessments | Study.com)

Konsernilakanoiden prikkaukset, mitä tein torstaina ja perjantaina, on yksi olennaisista tehtävistä toimeksiannon tilintarkastusprosessissa. ”Täydellisessä konsernilakanassa (tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma) näkyvät kaikki konserniyhtiöt ja tehdyt eliminoinnit. Lisäksi konsernilakanalla on erittelyt kaikista tehdyistä eliminoinneista ja/tai oikaisuista tarkasteluajanjakson aikana, eli käytännössä viimeisin tilikausi”. (Pörssisäätiö 2014, 80)

Tilinpäätösten priikkaaminen, mitä on tullut tehtyä paljon harjoitteluni aikana, on tärkeä osa tilintarkastusta, joka pitää dokumentoida sovitulla tavalla. Priikkaus tarkoittaa käytännössä tilinpäätöksen tietojen oikeellisuuden tarkastusta vertailemalla tilinpäätöstä luotettavaan materiaaliin. Tavoite on varmistua siitä, ettei tilinpäätökseen jää olennaisia virheitä tai puutteita. Tilintarkastajan on täsmäytettävä tilinpäätöslaskelmien luvut kirjanpitoon. Priikkauksen toimenpiteet dokumentoidaan tekemällä yleensä pukkimerkkejä tilinpäätökseen. Tilinpäätöksestä on hyvä selvittää myös, mihin materiaaliin prikkattua tilinpäätöstä on täsmäytetty. Joskus voi olla tarpeen merkata pukkimerkkejä myös prikkattavan tilinpäätöksen vastakohtaan eli itse lähteeseen. (Miksi ja miten tasekirja prikkataan? | Suomen Tilintarkastajat)

Tilintarkastajan tulee täsmäyttää tilinpäätöksen sisältämien tilinpäätöslaskelmien luvut kirjanpitoon ja muut luvut ja tiedot pääkirjanpitoon, osakirjanpitoon tai muihin lähteisiin. Ennen priikkausta taselaskelman ja tuloslaskelman luvut on jo yleensä tarkastettu, samoin konsernitilinpäätös ja rahoituslaskelma. Myös tilinpäätöksen täydellisyyttä ja esittämistapaa arvioidaan tilinpäätösnormistoa vasten, joka voi olla paikallinen kirjanpitonormisto tai kansainvälinen tilinpäätöstietojen standardi IFRS. Tarkastettavan tilikauden täsmäytyksen lisäksi prikkauksessa täsmäytetään myös vertailukauden tiedot. Tämä yleensä tapahtuu täsmäyttämällä tiedot edellisvuoden allekirjoitettuun ja vahvistettuun tilinpäätökseen. Edellä mainittujen täsmäytysten lisäksi prikkauksessa katsotaan tilinpäätöksestä muun muassa myös seuraavia tietoja: välisummat ja muut laskukaavat, päivämäärät, yhtiön nimi ja y-tunnus, allekirjoittajat ja tilinpäätösmerkinnät. Tase-erittelyistä ja liitetiedoista tarkastetaan niiden laadintaperiaatteet, että ne on laadittu kirjanpitolain mukaisesti, vaikka ne eivät ole tilintarkastuksen kohteena. Tilintarkastaja ei voi vaatia tilinpäätökseltä täydellisyyttä, vaan sinne voi jäädä pieniä virheitä. Kirjoitusvirheet eivät vaikuta tarkastettavan yhtiön taloudelliseen päätöksentekoon. (Miksi ja miten tasekirja prikkataan? | Suomen Tilintarkastajat)

3.2 Seurantaviikko 2

Maanantai 28.02.2022

Tämä viikko alkoi erään ison suomalaisen pörssiyhtiön yhden tehtaan liikevaihdon cut-off:in eli liikevaihdon katkon tarkastuksesta. Sain asiaan perehdytyksen viime viikon perjantaina missä käytiin läpi tämän viikon tehtävääni. Liikevaihdon katkolla tarkoitetaan tarkastusta, jossa otokseen valittuja myyntitapahtumia testataan siten, että katsotaan, onko myynnit tuloutettu oikeille tilikausille tilikauden päättymisen yhteydessä. Tässä tapauksessa otokseen on valittu 16 tapahtumaa ennen tilikauden päätöspäivää ja 16 tapahtumaa tilikauden päätöspäivän jälkeen.

Otosten testaukseen käytettiin kolmannen osapuolen vahvistuksina rahtikirjoja. Niistä katsottiin, että muun muassa tilausnumerot ja tonnimäärät täsmäävät laskuilla annettuihin tietoihin. Rahtikirjoista myös tarkastettiin, milloin rahti on luovutettu kuljetusyritykselle. Toimitusehdoilla on myös merkitys myynnin tuloutuksen kannalta; kun riski siirtyy ostajalle toimitusehtojen mukaan, niin vasta silloin myyjä voi tulouttaa kyseisen myyntitapahtuman. Jos esimerkiksi myynti on tapahtunut joulukuun puolella ja riski siirtyy ostajalle vasta tammikuun puolella, myyntiä ei voida tulouttaa tilinpäätöspäivälle, joka on tämän yhtiön osalla 31.12.2021, vaan myyntitapahtuma palautetaan varasto-omaisuudeksi tilinpäätöspäivälle ja merkataan myyntitapahtumana liikevaihtoon vasta seuraavaan tilikauteen. Kaikkia tapahtumia ei saatu testattua puutteellisen materiaalin vuoksi, joten jatkan myöhemmin tällä viikolla liikevaihdon katkon testausta, kun saadaan lisää materiaalia.

Tiistai 01.03.2022

Tänään tein asiakkaan saman tehtaan liikevaihdon raporttitestausta. Pienen perehdytyksen seuraamana tehtäväni oli tehdä kaksi otosta samoista laskuista myyntiraportilta joulukuun ajalta ja revenue recognition -listalta. Molempiin otoksiin tuli 16 laskua samoilta listoilta. Kaikissa myyntilaskuissa oli D-ehdoiset logistiikan toimituslausekkeet. D-ehdoiset toimituslausekkeet tarkoittavat, että myyjä toimittaa tavaran ostajan osoittamaan paikkaan. Vasta luovutuksen jälkeen myyntilasku voidaan tulouttaa. Dokumentoin työpaperiin molemmat otokset ja vertailin niitä ristiin keskenään.

Ensiksi dokumentoin yhden otoksen revenue recognition -listalta ja vertailin tämän listan tietoja myyntiraporttiin. Revenue recognition -lista on listaus laskuista, joita ei ole vielä voitu tulouttaa, koska niitä ei ole logistiikan toimitusehtojen mukaan toimitettu ostajalle. Merkkasin summaerot ja prosentuaaliset erot revenue recognition -listan ja myyntiraportin välillä, ja selvittelin, mistä nämä

erot voisivat johtua. Osassa eroista asiakas oli antanut ostajalle alennusta myynneistä ja tämän takia merkkasin selitykseen, että käteisalennusta oli annettu asiakkaalle. Kohdissa, jossa prosenttiero oli enemmän kuin viiden luokkaa, selvitin sähköpostitse asiakkaalta, että mistä tämä ero voisi johtua. Asiakas vastasi nopeasti, että ero johtui siitä, että rahti oli toimitettu ostajalle vasta vuoden 2022 puolella. Dokumentoin tämän vastauksen. Toisen otoksen tein samalla tavalla, mutta vertailemalla päinvastoin myyntiraportin tietoja revenue recognition -listaan.

Revenue recognition tarkoittaa suomeksi käännettynä tuloutusperiaatetta. Se on laskentaperiaate, jonka mukaan tuotot tulee kirjata sitä mukaa, kun ne ansaitaan. Tyypillisesti tuotot kirjataan sen jälkeen, kun suoritusveloitteet katsotaan täytetyiksi ja rahamäärä on yrityksen kannalta helposti mitattavissa. Tuloutusperiaate on suoriteperusteisen kirjanpidon keskeinen osatekijä. Tämä laskentatapa kirjaa myynnit heti, kun ne katsotaan ansaituksi. Pohjimmiltaan tuloutusperiaate tarkoittaa sitä, että yritysten myynnit kirjataan silloin, kun palvelu tai tuote katsotaan toimitetuksi asiakkaalle, ei silloin, kun rahat vastaanotetaan. Asianmukainen tuloutus on välttämätöntä, koska se liittyy suoraan yrityksen taloudellisen raportoinnin eheyteen. Liikevaihdon kirjaamista koskevan ohjeistuksen tarkoituksena on yhtenäistää yritysten käyttämiä liikevaihtokäytäntöjä. (Revenue Recognition: The Ultimate Guide | NetSuite)

Keskiviikko 02.03.2022

Tänään työni jatkuivat eri toimeksiannon parissa. Tehtävät jatkuivat kuitenkin saman aiheen ympärillä, eli liikevaihdon tarkastuksessa. Pienen etäpohdintatun jälkeen sain tehtäväksi täsmäyttää asiakkaan eri liikkeiden kirjanpitoon kirjattuja liikevaihdon summia tilitettyyn rahaan. Otokseen oli valittu 25 päivän myyntitapahtumat, joiden tilintarkastusmateriaalit hain meidän kannastamme. Otoksessa oli satunnaisesti valittuna myyntipäiviä asiakkaan eri liikkeistä. Dokumentoin pääkirjan liikevaihdot, ja vertasin niitä tilitysraportissa oleviin nettomyynnteihin, joista vähensin nettomääräiset hyvitykset. Täsmäytin myös myyntitapahtumien arvonlisäverosummat, käteissummat ja korttimaksut työpaperille ja katsoin, että niissä ei ollut eroa. Tähän tehtävään minulla meni koko työpäivä.

Torstai 03.03.2022

Tämä työpäivä jatkui myös liikevaihdon teemalla saman toimeksiannon parissa. Tehtävänäni oli täsmäyttää viisi otokseen valittua asiakkaan lähettämää myyntilaskua verkkokauppaostoksista. Laskuista hain muun muassa laskun numerot, päiväykset ja summat ja täsmäytin ne otokseen. Seuraavaksi katsoin asiakkaan käyttämän verkkomaksupalvelun tilitysraportteja myyntilaskujen

päiviltä ja tarkistin, että kyseinen maksutapahtuma löytyy raportilta. Viimeisenä vertailin vielä tilitysraportteja asiakkaan pankkien tiliotteisiin ja täsmäytin tilitysraporttien summat tiliotteessa näkyviin summiin.

Tänään on ollut hiljaisempi päivä töiden suhteen, mutta sain vielä iltapäivällä yhdeltä Managerilta tehtäväksi dokumentoida erään säätiön kokousten pöytäkirjat. Dokumentoin työpaperiin säätiön hallituksen kokousten pöytäkirjojen päivämäärät ja merkittävimmät sisällöt jaettavista apurahoista, avustuksista ja palkinnoista. Samaan työpaperiin dokumentoin myös säätiön talouskomitean kokouksien sisällöt osakkeiden ostoista ja myymisestä. Liitin myös tilintarkastusevidenssiksi pöytäkirjat työpaperille.

Perjantai 04.03.2022

Tänään oli tarkoitus jatkaa maanantaisen toimeksiannon liikevaihdon tarkastusta, mutta asiakkaalta ei ole tullut uutta materiaalia tarkastusta varten. Laitoin sitten kyselyä oman portfoliotiimin sisällä, jos kellään sattuisi olemaan jotain tekemistä. Sain yhdeltä Managerilta tehtäväksi prikata erään pienen yhtiön tilinpäätöksen. Sain sen valmiiksi ennen lounasta. Loppupäiväksi ei ollut muita hommia tarjottavana. Ensi viikolla alkaa uusi toimeksianto erään ison suomalaisen rakennusyhtiön parissa, johon minut on varattu neljäksi viikoksi melkein harjoittelun loppuun asti.

Viikkoanalyysi

Tämä seurantaviikko on ollut vähän hiljaisempi töiden suhteen. Työtehtävieni paino tällä viikolla on keskittynyt pääosin liikevaihdon tarkastukseen liittyviin tehtäviin. Maanantaina keskityin liikevaihdon katkoon, tiistaina myyntiraporttien ja tuloutusperiaateraporttien ristiin vertailuun. Keskiyöviikkona vertailin eri asiakkaan kirjanpitoon merkittyjä summia myyntiraporteilla näkyviin myynteihin, ja torstaina täsmäytin saman asiakkaan verkkokaupan myyntilaskuja. Näistä tehtävistä olen saanut laajemman kokonaiskuvan, mitä erilaisia asioita liikevaihdon tarkastamiseen sisältyy.

Liikevaihdon tarkastus on tilintarkastuksen yksi isoimmista eristä, sillä liikevaihto on yksi tuloslaskelman tärkeimpiä eriä. Se kuvaa hyvin yrityksen suuruutta ja liikevaihto on mukana monissa mak-suissa, palkkioissa ja tunnusluvuissa. Tarkastukseen voidaan valita esimerkiksi myyntilaskuja, tositteita, tilauksia tai vaikkapa sopimuksia. Liikevaihto vaikuttaa myös siihen, mihin kokoluokkaan yritys kuuluu kirjanpitolain mukaan, ja onko yritys velvollinen valitsemaan tilintarkastajan. Jos tili-

kauden aikana tehdään liikevaihdon tarkastusta, lopputilikauteen on myös kohdistettava tarkastustoimenpiteitä, sillä pelkkä katkon tarkastus riittää harvoin liikevaihdon tarkastamiseen. Liikevaihdon tulouttamiseen eli liikevaihdon merkkauttamiseen oikealle tilikaudelle voi liittyä riskejä liikevaihdon vääristelystä mikä tulee ottaa huomioon tilintarkastuksessa. ISA 240 -standardissa lukee, että tilintarkastajan on tunnistettava tulouttamista koskevia väärinkäytösriskejä. Esimerkiksi ison yrityksen johdolla voi olla paineita vilpilliseen talousraportointiin, kun on kyse pörssilistatusta yhtiöstä, jossa mitataan tuloksellisuutta, esimerkiksi miten liikevaihto tai tulos on kasvanut vuosi vuodelta. (Liikevaihdon tarkastuksessa haasteita | Suomen Tilintarkastajat) (IFAC 2021, 195)

Yrityksessä tulee olla riittävästi kontroleja liiketapahtumisen säännölliseen ja oikea-aikaiseen kirjaukseen, koska muutoin myynti voidaan vahingossa tai tahallisesti kirjata väärälle tilikaudelle. Yrityksessä pitää olla järjestettyjä tavat, joilla tarkastetaan tilikauden liikevaihdon katkon oikeellisuutta. ISA 315 -standardin mukaan tilintarkastajan on otettava kantaa liikevaihdon katkoon arvioidessaan mahdollisesti esiintyviä virheellisyyksiä. Katkon yleisin tarkastustapa tilinpäätöksessä on tilikauden päättymispäivän molemmin puolin tapahtuneiden toimituksien vertailu laskutukseen. Näin saadaan varmistettua, että myynnit on tuloutettu oikeille tilikausille. (Halonen & Steiner 2010, 315-316) (IFAC 2021, 335)

3.3 Seurantaviikko 3

Maanantai 07.03.2022

Sairauspoissaolo/ ei töitä. Osallistuin kuitenkin uuden toimeksiannon aloituspalaveriin, jossa käytiin tarkastuksen oleellinen sisältö.

Tiistai 08.03.2022

Sairausloma/ ei töitä.

Keskiviikko 09.03.2022

Sairausloma/ ei töitä.

Torstai 10.03.2022

Sairausloma/ ei töitä.

Perjantai 11.03.2022

Sairausloma/ ei töitä.

Viikkoanalyysi

Tämä viikko on ollut hiljainen töiden suhteen, sillä valitettavasti sairastuin virustautiin, joka on pitänyt minut sängyn pohjalla koko viikon. Palaan takaisin töihin vasta ensi viikon tiistaina.

3.4 Seurantaviikko 4

Maanantai 14.03.2022

Sairausloma/ ei töitä.

Tiistai 15.03.2022

Tänään pääsin takaisin töihin pitkän sairausloman jälkeen. Päivä alkoi meidän portfoliotiimimme viikoittaisella kokouksella, joka kesti noin 45 minuuttia. Viime viikolla alkoi uusi toimeksianto, jossa tehtävänä on tarkastaa erään ison suomalaisen rakennusyhtiön asunto-osake- ja kiinteistöyhtiöitä. Näitä yhtiöitä on yhteensä noin 50. Meidän toimeksiantotiimissämme on minun lisäksi kaksi muuta harjoittelijaa ja yksi Associate, joka toimii vetäjänä tässä toimeksiannossa.

Jokaisessa tarkastettavassa yhtiössä on kuusi eri työpaperia. Jokainen tiimin jäsen tekee itselleen osoitettujen yhtiöiden kaikki työpaperit itse. Aloitin tekemään yhden asunto-osakeyhtiön tarkastusta. Ensiksi lasketaan kunkin yhtiön tilintarkastuksen olennaisuus taseen loppusummasta: kokonaisolennaisuudeksi on valittu kolme prosenttia taseen loppusummasta, työskentelyolennaisuudeksi on laskettu ottamalla kymmenen prosenttia kokonaisolennaisuudeksi. Virheellisyyden minimirajaksi on valikoitunut 10 % kokonaisolennaisuudesta. Tämän jälkeen tehdään yhtiön hallinnon tarkastus, jossa käydään läpi kaikki pöytäkirjat kaikista yhtiökokouksista tilikauden aikana sekä tehdyistä sopimuksista tilikauden aikana. Tähän työpaperiin dokumentoidaan myös hallituksen jäsenet, sekä mikä tilintarkastusyhteisö on valittu asunto-osakeyhtiölle. Nämä tiedot hain yhtiön kaupparekisteriotteelta. Kyseiseen työpaperiin dokumentoidaan myös viitteet mahdollisista oikeudellisista kuluista, mitä tänään tarkastamallani yhtiöllä ei ollut.

Hallinnon tarkastamisen jälkeen tehdään tilikauden tarkastus, johon dokumentoidaan kaikki tuloslaskelman ja taseen erät. Tänään tarkastamassani yhtiössä ei ole ollut aktiivista toimintaa tilikaudella, joten ainoaksi tehtäväksi jäi SVOP-rahaston merkkäminen taseeseen muihin saamisiin vastaavaa-puolella, mikä sitten piti täsmäyttää rakennusyhtiön taseelle. Vastaavasti sama rahasumma löytyy myös vastattavaa-puolelta oman pääoman alta, ja kyseisen tapahtuman täsmäytin vielä erikseen ylimääräisen yhtiökokouksen pöytäkirjaan, jossa käytiin tämä asia läpi. Hallinnon tarkastamisen jälkeen on vuorossa pankkivahvistusten työpaperi, joka jäi tyhjäksi, kun tarkastettavalla yhtiöllä ei ole ollut pankkitiliä tilinpäätöspäivänä.

Toiseksi viimeisessä työpaperissa täsmäytetään pääkirjan tilien saldot tulokselle ja taseelle. Yhtiön tilinpäätöksessä ja pääkirjalla oli vain kaksi tiliä, jotka molemmat tarkastin. Viimeiseen työpaperiin liitetään prikattu versio tilinpäätöksestä ja tilinpäätöksen tarkastuslista. Tämän päivän yhtiön tilinpäätöksen prikkausta pitää vielä viimeistellä myöhemmin, kun lähetin kysymyksen asiakkaan kirjanpitäjälle eräästä esiin nousseesta asiasta, mutta muuten huomenna siirryn jo seuraavan yhtiön tarkastuksen pariin.

Keskiviikko 16.3.2022

Tänään siirryin tarkastamaan seuraavaa kiinteistöyhtiötä. Tein kuusi työpaperia samalla tavalla ja samassa järjestyksessä niin kuin eilen. Eroa eiliseen yhtiöön oli se, että tällä yhtiöllä oli myös toimintaa edellisellä tilikaudella, joten esimerkiksi prikkauksessa jouduin täsmäyttämään myös vertailuvuoden luvut edellisen tilikauden allekirjoitettuun tilinpäätökseen. Pääkirjan saldolla oli vain neljä tiliä, joista kaksi vertailin tilinpäätökseltä pääkirjalle ja kaksi tiliä vertailin pääkirjalta tilinpäätökselle. Muuten tämän kiinteistöyhtiön tilintarkastus sujui varsin kivuttomasti, ja viime vuoden kannasta sai hyvinkin apua ja mallia nykyisen tilikauden tarkastukseen.

Eiliseen lähettämäni kysymyksiin asiakkaan kirjanpitäjä oli vastannut, joten sain varmistuksen kysymykseeni eilisen yhtiön tilinpäätöksen prikkaukseen. Tämän päivän yhtiöstä lähetin myös samalle kirjanpitäjälle kysymykseen prikkauksen yhteydessä nousseesta laskuvirheestä taselaskelman puolella. Tämä työpäivä meni tosi nopeasti, ja huomenna siirryn taas uuden asunto-osakeyhtiön tarkastuksen pariin.

Torstai 17.3.2021

Työpäivä alkoi toimitusjohtajan verkkolähetyksellä, jossa käytiin ajankohtaisia asioita liittyen tilintarkastusyhteisön sisäisiin asioihin. Tällainen verkkolähetykset järjestetään noin kerran kahdessa kuukaudessa, ja siihen on mahdollisuus lähettää omia kysymyksiä, joihin saa toimitusjohtajalta vastauksen tilaisuudessa. Samalla viimeistelin vanhoja työpapereita, joihin tiiminvetäjä oli lisännyt pari kommenttia tietyistä lisäyksistä työpapereihin ennen kuin ne ovat valmiina. Tämän jälkeen tarkastelin yhtiöiden uusia tilinpäätösten versioita, jotka olin saanut kirjanpitäjältä niissä havaittujen virheiden vuoksi. Lisäsin uudelleen tarkastetut tilinpäätösversiot työpapereihin ja samalla lisäsin korjatun tilinpäätöksen tarkastuslistan maanantaina tekemäni yhtiöön.

Lounaan jälkeen aloin tekemään tilintarkastusta eräälle toimeksiannon yhtiölle tiimin vetäjän pienen perehdytyksen jälkeen. Tämä yhtiö on perustettu rakennusyhtiön toimesta, jonka tehtävänä on keskittyä kauppakeskusten johtamiseen. Kyseessä on suhteellisen pieni yhtiö, jossa ei ole juurikaan tarkastettavaa. Tänään keskityin yhtiön osalta liikevaihdon, ostovelkojen, oikeudellisten kulu- jen ja rahat sekä pankkisaamiset- työpapereihin. Kyseisellä yhtiöllä ei ole ollut liikevaihtoa tilikau- della eikä ostovelkoja tilinpäätöspäivänä, sillä ne ovat myyneet manageeraussopimukset edellisellä tilikaudella. Oikeudelliset kulut tarkastin yhtiön ostolaskujärjestelmästä, eikä laskuista ilmennyt viit- teitä mahdollisista oikeudenkäynneistä, mitkä saattaisivat vaikuttaa yhtiön toimintaan. Raha ja pankkisaamiset täsmäytin asiakkaan pankilta saatuun vahvistukseen asiakkaan pankkitileistä, mitkä saadaan tilintarkastusyhteisön palvelukeskukselta sen mukaan, miten pankit lähettävät vah- vistuksia. Huomenna jatkan vielä tämän yhtiön tarkastuksella.

Perjantai 18.03.2022

Viikon viimeinen työpäivä jatkui eilisen yhtiön työpapereiden viimeistelyllä, jonka jälkeen siirryin seuraavan asunto-osakeyhtiön tarkastukseen. Olin pyytänyt sähköpostitse asiakkaan kirjanpitäjältä kokousten pöytäkirjat, sillä niitä ei ollut asiakkaan lähettämien materiaalien seassa. Sain pöytäkirjat melko nopeasti vastauksena, jolloin pystyin alkamaan lukemaan niitä läpi ja dokumentoimaan kes- keiset kohdat työpaperiin. Odottaessa pöytäkirjamateriaaleja kirjanpitäjältä olin dokumentoinut yh- tiön olennaisuuden ja pankkivahvistus-työpaperin sekä tuloslaskelman ja taseen erät omalle työpä- perilleen. Jatkan ensi viikon maanantaina saman yhtiön tarkastuksen viimeistelyä.

Viikkoanalyysi

Tämän koko seurantaviikon pääpainona omissa työtehtävissä on ollut asunto-osakeyhtiöiden tilin- tarkastus. Asunto-osakeyhtiössä tarkoitus on yhtiöjärjestyksessä määrätty hallittavan vähintään yhtä rakennusta, jossa yli puolet yhteenlasketusta lattiapinta-alasta on määrätty yhtiöjärjestyksessä osakkeenomistajien hallinnassa oleviksi asuinhuoneistoiksi. Huoneistoiksi luetaan asuinhuoneisto- jen lisäksi myös autotallit ja liikehuoneistot sekä muut tilat, joihin on kohdistettu osakkeita. Tilintar- kastuslain säännökset koskevat myös asunto-osakeyhtiöitä, joihin valitaan yhtiöjärjestyksen mukai- nen määrä tilintarkastajia ja varatilintarkastajia. Tilintarkastaja pitää valita, jos yhtiössä on yli 30 huoneistoa tai jos yhtiöjärjestys edellyttää tilintarkastajan valitsemista. Valinta tapahtuu asunto- osakeyhtiöiden hallituksen pakollisessa yhtiökokouksessa, ja se merkitään Patentti- ja rekisterihal- lituksen ylläpitämään kaupparekisteriotteeseen. (Tomperi 2018, 112-115)

Asunto-osakeyhtiöiden ja sen lain alaisten yhtiöiden tilinpäätöksen tarkastukseen sisältyy tuloslaskelmaerien tarkastus, taseen erien tarkastus sekä toimintakertomuksen tarkastus. Yhdessäkään tällä viikolla tarkastamassani asunto-osakeyhtiössä ei ole ollut tuloslaskelman eriä, eli yhtiöiden varsinainen toiminta ei ole vielä alkanut tilinpäätöspäivänä. Kirjanpitoasetuksessa on jo annettu omat kaavat tuloslaskelmalle ja taseelle asunto-osakeyhtiölain alle kuuluville yhteisöille. (Tomperi 2018, 116)

Tuloslaskelmaerien tarkastuksessa yhtenä isoimmista tuloeristä on erilaiset vastikkeet, joiden perimisestä tehdään päätös yhtiökokouksessa, ja niiden perusteet määrätään yhtiöjärjestyksessä. Erilaisia vastikkeita ovat muun muassa hoitovastikkeet, kulutusperusteiset vastikkeet ja rahoitusvastikkeet. Toinen mahdollinen iso tuloerä asunto-osakeyhtiössä on vuokratulot, joiden tarkastuksessa selvitetään vuokrien määrät ja mistä tiloista vuokratuloja voi periä. Isoin kuluerä taloyhtiöissä on yleensä lämmitys, jossa tärkeimpänä on tarkastaa laskujen jaksotus oikealle tilikaudelle. Muita tärkeitä tarkastettavia kulueriä on hallintokulut, joihin sisällytetään isännöitsijätoimiston ja tilintarkastajan palkkiot. Lisäksi asunto-osakeyhtiön tuloslaskelman tarkastuksessa kiinnitetään huomiota muun muassa veden ja sähkön kulutukseen, korjausmenoihin sekä käyttö- ja huoltoeriin, joka perustuu pääosin kiinteistöhuoltoyhtiöiden veloituksiin. (Tomperi 2018, 117-120)

Asunto-osakeyhtiölain alla olevilla yhtiöillä on käytössään yhtenäinen tasekaava. Pysyvissä vastaavissa esitetään vuokraoikeudet seuraavasti: maa- ja vesialueet sekä rakennukset ja rakennelmat, joiden alla on kiinteistöjen ja rakennusten vuokraoikeudet. Kiinteistöjen saamiset esitetään taseen vastaavaa puolella omilla nimikkeillään, esimerkiksi lainasaamiset ja saamiset kiinteistön tuotoista. Taseen vastattavaa-puolella esitetään osakepääoma ja sen korotettu osuus. Rahastot, esimerkiksi rakennusrahasto ja arvonkorotusrahasto esitetään omissa erissään, samoin muut rahastot, kuten esimerkiksi sijoitetun vapaan pääoman rahasto. Edellisten tilikausien voitto (tappio) ja tilikauden voitto (tappio) esitetään rahastojen alapuolella omilla nimikkeillään. Lopuksi vastattavaa-puolella esitetään vielä tilinpäätössiirtojen kertymät, kuten poistoerot ja konserniavustukset. (Tomperi 2018, 123)

Asunto-osakeyhtiöiden tilinpäätöksen tarkastukseen kuuluu myös toimintakertomuksen tarkastaminen. Yhtiöiden on niiden koosta riippumatta laadittava toimintakertomus, joka liitetään tilinpäätöseen erillisenä asiakirjana. Vaikka tilintarkastuslain mukaan toimintakertomus ei kuulukaan tilinpäätöksen, mikä on tilintarkastuksen kohteena, niin tilintarkastuskertomuksessa on annettava lausunto siitä, onko toimintakertomus laadittu laatimisen säännösten mukaisesti, onko toimintakertomuksen ja tilikauden tilinpäätöksen tiedot yhdenmukaisia ja onko tilintarkastaja tarkastuksen yhteydessä havainnut olennaisia virheitä toimintakertomuksessa. Mahdollisesti havaituista virheistä on ilmoitettava. Tilintarkastaja myös katsoo mahdolliset puutteet toimintakertomuksesta, jotka säännösten

mukaan tulisi olla toimintakertomuksessa. Toimintakertomuksessa esitetään kirjanpitolautakunnan ohjeiden mukaisesti seuraavat asiat: yleiset tiedot yhtiöstä, tiedot yhtiövastikkeista ja niiden käytöstä, tiedot talousarvion toteutumisesta, tiedot olennaisista tapahtumista tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen, arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä, kaikki yhtiön omaisuuteen kohdistuvista pysyvistä rasitteista ja kiinnityksistä sekä siitä, missä panttikirjat ovat. Pysyviin rasitteisiin kuuluvat myös erilaiset käyttöoikeudet, jotka kohdistuvat yhtiön omistamaan kiinteistöön. Toimintakertomuksessa esitetään myös hallituksen esitys voittoa koskeviksi toimenpiteiksi, vaikka asunto-osakeyhtiöt eivät pyri voiton tuottamiseen eivätkä jaa varoja osakkeenomistajille. Muita esitettäviä asioita toimintakertomuksessa voivat olla pääomalainoja koskevat tiedot ja esimerkiksi omia osakkeita koskevat tiedot. (Tomperi 2018, 124-127)

3.5 Seurantaviikko 5

Maanantai 21.3.2022

Viidennen seurantaviikon ensimmäinen työpäivä jatkui samalla asunto-osakeyhtiön tarkastamisella mihin jäin perjantaina. Sain dokumentoitua hallinnon tarkastuksen työpaperin loppuun saakka, jonka jälkeen minulla oli puolen tunnin etäpalaveri esihenkilöni kanssa, jossa keskusteltiin, että miten harjoittelujaksoni tilintarkastusyhteisössä on mennyt. Palaverin jälkeen prikkasin yhtiön tilinpäätöksen ja pidin lounastauon.

Lounaan jälkeen tein pääkirjan täsmäytys-työpaperin ja ryhdyin viimeistelemään tilikauden tarkastuksen työpaperia. Siihen minulla meni paljon aikaa, sillä jokainen yhtiön taseen eristä oli reilusti yli SUM-olennaisuuden eli jokainen taseen erä piti täsmäyttää. Esimerkiksi yhtiöllä oli taseella ennakkomaksuja ja keskeneräisiä hankintoja usean miljoonan euron edestä. Kaikki tämän kyseisen pääkirjan tilin tapahtumat piti kirjata otokseen ja dokumentoida rakennusyhtiön lähettämät laskut asunto-osakeyhtiölle. Myös esimerkiksi yhtiön nostama pankkilaina piti täsmäyttää ja dokumentoida työpaperin omalle välilehdelle. Lisäksi dokumentoin myös lainan ehdot sekä muun muassa kuinka paljon yhtiö oli nostanut lainaa tilikauden aikana. Tämän yhtiön tilikauden tarkastusosio tuntui itselleni erittäin haasteelliselta, mutta yritän huomenna saada tämän yhtiön tarkastuksen kaikki työpaperit valmiiksi.

Tiistai 22.3.2022

Sain eiliset työpaperit jokseenkin valmiiksi, joten hyppäsin uuden kiinteistöyhtiön tarkastuksen pariin. Sain tehtyä olennaisuuden, hallinnon tarkastuksen, pankkivahvistusten sekä pääkirjojen täsmäytyksen työpaperit loppuun asti. Huomenna pitäisi viimeistellä tilikauden tarkastuksen työpaperin sekä täyttää yhtiön tilinpäätöksen tarkastuslistan.

Keskiviikko 23.03.2022

Tänään viimeistelin eilisen kiinteistöyhtiön tilikauden tilintarkastuksen työpaperia ja kävin sen läpi tiiminvetäjän kanssa palaverissa. Minulla oli herännyt kysymyksiä muutamasta yhtiön hoitolaskuista, joka ovat koskeneet pilaantuneen maan ajoa yhtiön tontilta. Kävimme näitä laskuja tiiminvetäjän kanssa läpi, ja hän lupasi vielä katsoa tarkemmin itse nämä laskut ja täsmäyttää ne käyttäen

niin sanottua targetointimenetelmää, eli täsmäyttämällä kyseisen pääkirjaerän pilaantuneen maiden poiston suurimmat viennit. Tällä kiinteistöyhtiöllä oli ollut varsinaista liiketoimintaa tilikaudella, joihin nuo tuloslaskelman hoitolaskuerät viittasivat. Tein myös kyseisen kiinteistöyhtiön tilinpäätöksen tarkastuslistan ja siirryin tekemään seuraavan yhtiön tarkastusta.

Uudessa tarkastamassani yhtiössä ei ole ollut varsinaista toimintaa tilikaudella, joten tuloslaskelmalla ei ollut käytännössä mitään eriä. Sain täsmäytettyä melkein kaikki taseen erät työpaperille. Hallinnon tarkastuksesta laitoin viestiä emoyhtiön pääkirjanpitäjälle, joten se jäi odottamaan materiaalia. Yhtiön ainoan pankkitilin sain myös täsmäytettyä. Jatkan vielä huomenna tämän yhtiön tarkastamista.

Torstai 24.03.2022

Eilen aloittamani yhtiö ei kuulu asunto-osakeyhtiön lain piiriin, vaan on osakeyhtiö, joka keskittyy parkkialueen rakentamiseen. Yhtiö oli tehnyt tarkastamalla tilikaudella asiakkaamme kanssa urakkasopimuksen parkkialueen rakentamisesta. Sain tehtyä yhtiön hallinnon tarkastuksen, kun kaikki pöytäkirjat olivat saapuneet kirjanpitäjältä. Liitin myös hallinnon tarkastuksen työpaperiin yhtiön rasisitustodistukset ja kopion tehdystä urakkasopimuksesta. Rasisitustodistuksista kerron lisää viikkanalyysissä, koska se on tämän viikon uusi opittu asia.

Viimeistelin tilikauden tarkastuksen työpaperin, johon täsmäytin tänään yhtiön alv-saamiset ja velan oman käytön arvonlisäverosta. Kyseinen velka oli syntynyt siitä, että tarkastettavan osakeyhtiön emoyhtiö, joka on tilintarkastusyhteisön asiakas, oli tilittänyt oman käytön arvonlisävero arvonlisäverollisessa käytössä olevien tilojen kustannuksista tietyltä ajalta. Tein myös pääkirjatilien täsmennyksen ja prikkasin tilinpäätöksen, jossa ilmeni pari kysymystä. Lähetin asiasta asiakkaan kirjanpitäjälle viestiä. Päivän viimeisenä tehtävänä tein myös yhtiön tilinpäätöksen tarkistuslistan.

Perjantai 25.03.2022

Tänään oli vähän hiljaisempi työpäivä. Viimeistelin pari työpaperia yhdeltä yhtiöltä, kun olin saanut pyydettyä materiaalia asiakkaan kirjanpitäjältä liittyen velkaan rakennusyhtiölle. Toimeksiannon kaikki yhtiöt alkavat olemaan pikkuhiljaa tarkastettuja.

Viikkoanalyysi

Asunto-osake- ja kiinteistöyhtiöiden tarkastus on selkeästi syventänyt omaa ymmärtämistä tilintarkastuksesta, sillä kaikkien yhtiöiden tarkastuksessa olen päässyt paneutumaan kokonaisvaltaisesti sekä yhtiöiden tilinpäätöksen prikkaukseen että aineistotarkastukseen. Uusi tällä viikolla opittu asia on omaan lukuun rakentaminen ja oman käytön veron peruste, joka tuli vastaan keskiviikkona ja torstaina työstämässäni yhtiössä.

Omaan lukuun rakentaminen tarkoittaa tilannetta, jossa yhtiö rakentaa tai rakennuttaa omassa hallinnassaan olevalle tontille rakennuksen myyntiä varten. Esimerkkinä tästä on tilanne, jossa kiinteistöyhtiö rakennuttaa omistamalleen tai vuokraamalleen tontille parkkialueen, jonka osakkeita myydään asunnonostajille, jotka haluavat ostaa myös parkkipaikan itselleen. Tällöin rakennusliike suorittaa oman käytön arvonlisäveroa rakentamisen aikana sen mukaan, kun rakennuskustannuksia syntyy ja urakan valmistuttua myy parkkialueen tontteineen ilman arvonlisäveroa.

(Tilisanomat.fi)

Oman käytön veron perusteen rakentamispalveluissa muodostavat välittömät ja välilliset kustannukset, jotka ovat aiheutuneet rakentamisesta ilman arvonlisäverollista osuutta (AVL 75§). Välittömät kustannukset, jotka luetaan veron perusteeseen, tarkoittavat rakennushankkeeseen suoraan kohdistuvia kustannuksia, jotka ovat esimerkiksi työntekijöiden palkat ja rakennusmateriaalien ostot. Välilliset kustannukset ovat puolestaan sekä suoraan kohdistuvia välillisiä kustannuksia että laskennallinen osuus rakentamispalveluiden kiinteistä kuluista ja poistoista. (Tilisanomat.fi)

Jokaisen tarkastuksen alla olleen asunto-osakeyhtiöiden ja kiinteistöyhtiöiden olennainen osuus on ollut hallinnon tarkastus. Yhtiöiden hallinnon tarkastusta olen myös tehnyt ennen kuin seurantaviikot alkoivat. Koen itse kehittyneen siinä varsin hyväksi. Hallinnon tarkastus on tärkeä osa yhtiöiden tilintarkastusta. Niissä käydään läpi yhtiön hallituksen kokouksien ja yhtiökokouksien pöytäkirjat ja niiden sisällöt, sekä muun muassa se, että onko ne laadittu säännösten mukaisesti.

Asunto-osakeyhtiöiden kannalta hallinnon tarkastuksessa tilintarkastaja selvittää, onko tilikaudella yhtiön toiminnassa noudatettu säännöksiä asunto-osakeyhtiölain mukaisesti. Tilintarkastajan on perehdytettävä myös yhtiöjärjestyksen määräyksiin, joista keskeisiä asioita tilintarkastuksen kannalta ovat vastikeperusteet sekä määräykset koskien lainojen maksamista. Tarkastuksessa käydään läpi yhtiökokousten pöytäkirjat ja tarkastetaan, että kaupparekisterimerkinnät ovat ajan tasalla. Kokousten pöytäkirjat on numeroitava juoksevasti ja esimerkiksi merkittävistä korjauksista tulee saada riittävä määrä tarjouksia ennen hallituksen päätöksentekoa. Yhtiökokouksissa tehdään myös päätökset koskien yhtiöiden isoja hankkeita. Hallinnon tarkastukseen kuuluu myös osa- ja

osakasluetteloiden tarkastus, joiden ylläpitäminen on asunto-osakeyhtiön hallituksen vastuulla. (Tomperi 2018, 130-131)

Joissakin tarkastettavissa kiinteistöyhtiöissä on tullut vastaan kiinteistöihin kohdistuvia rasitteita ja kiinnityksiä. Pysyvillä rasitteilla tarkoitetaan esimerkiksi käyttöoikeuksia, jotka kohdistuvat yhtiön omistamaan kiinteistöön. Rasitteita voivat olla myös muun muassa tonttia halkova tie, rakentamisvaraus tai sähkölinja. Yhtiöön kohdistuvilla rasitteilla voi olla merkittävä vaikutus kiinteistön myyntihintaan. Kiinnityksiä tarvitaan, kun kiinteistöä käytetään velan vakuutena, joista todisteena on kirjallinen tai sähköinen panttikirja, joka luovutetaan velkojalle. Toimintakertomuksessa on annettava tiedot yhtiöön kohdistuvista pysyvistä rasitteista ja kiinnityksistä, sekä siitä, missä panttikirjat ovat. (Kiinnitykset, panttikirjat ja rasitteet asuntokaupassa | OP Media) (Tomperi 2018, 126)

3.6 Seurantaviikko 6

Maanantai 28.03.2022

Kuudes seurantaviikko alkoi asiakkaan asumispalveluyhtiön työpapereiden työstämisellä. Ensimmäisenä vuorossa oli liikevaihdon tarkastusta. Asumispalveluyhtiön liikevaihto muodostuu muun muassa aulapalveluiden, turvapalveluiden ja catering-palvelujen myymisellä eräiden tornitalojen asukkaille. Dokumentoin yhtiön liikevaihdon kaikki erät ja myynnin oikaisuerän tilikaudelta 2021 ja vertailukaudelta 2020. Samalla työpaperilla oli myös tehty jo valmiiksi otos myyntilaskuista, jolloin minulle jäi tehtäväksi täsmäyttää otokseen valitut myyntilaskut ostolaskujärjestelmään. Yhdessä otokseen valitusta myyntilaskusta heräsi kysymys, josta tiiminvetäjä lähetti asiakkaan kirjanpitäjälle viestiä.

Tein myös asumispalveluyhtiön pankkitilien täsmäytyksen ja oikeudellisten kulujen tarkastuksen työpaperit, joissa ei ollut mitään ihmeellistä. Sen jälkeen tein vielä asiakkaan yhden toisen yhtiön pankkitilien täsmäytyksen. Huomenna jatkan tämän yhtiön oikeudellisten kulujen tarkastuksella.

Tiistai 29.03.2022

Tänään aamusta tiiminvetäjä pyysi vielä lisäämään asumispalveluyhtiön liikevaihdon työpaperiin maksujen arkistointitunnukset ja maksupäivät tiliotteilta. Hain nämä tiliotteet ostolaskujärjestelmästä ja dokumentoin ne, jonka jälkeen valmistelin työpaperin tarkastukseen. Tiiminvetäjä oli selvittänyt eilen mainitsemastani kysymyksestä, joka olikin jo dokumentoitu työpaperiin. Tämän jälkeen tein vielä oikeudellisten kulujen tarkastuksen toisesta yhtiöstä, joka jäi eiliseltä kesken.

Lounaan jälkeen tiiminvetäjä pyysi aloittamaan tekemään tämän yhtiön pääkirjadataan testauksen. Otokseen valittavien erien suuruus vaihtelee pääkirjan tapahtumien perusteella, tämän yhtiön tapauksessa otokseen kooksi valikoitui 5+5 erää. ISA 530 -standardi määrittelee eri otoskokoon vaikuttavia tekijöitä. Sen mukaan otantariskin taso, minkä tilintarkastaja olisi valmis hyväksymään, vaikuttaa otoskokoon. Sitä suurempi otoskoko tarvitaan, mitä pienemmän riskin tilintarkastaja on valmis hyväksymään. Tilintarkastaja voi määrittää otoskoon ammatillista harkintaa tai tilastotieteellistä kaavaa käyttäen. (IFAC 2021, 498)

Keskiviikko 30.03.2022

Aamun ensimmäisenä tehtävänä viimeistelin eilen kesken jääneen pääkirjadataan testauksen. Sen jälkeen tiiminvetäjä oli pyytänyt dokumentoimaan yhden asunto-osaakeyhtiön tilikauden tarkastuksen työpaperiin otokseen valitut ostolaskut rakennusyhtiöltä. Lounaan jälkeen tiiminvetäjä pyysi minua kirjaamaan rakennusyhtiön erään tytäryhtiön konsernisaamiset omalle työpaperilleen, jonka jälkeen täsmäytin kyseisten saamisten erät vastapuolen eli rakennusyhtiön tase-erittelyyn. Täytin saman työpaperin myös toiselle yhtiölle. Vastaavanlaiset tarkastustehtävät perustuvat tilintarkastuksen ISA 540-standardiin, jonka mukaan tilintarkastajan on hankittava evidenssiä siitä, että ovatko kirjanpidolliset arviot ja niistä yhtiön tilinpäätöksessä esitetyt tiedot kohtuullisia. (Kirjanpidolliset arviot tilintarkastuksessa - standardi uudistui | Suomen Tilintarkastajat)

Torstai 31.03.2022

Aamupäivällä työtehtäviä ei ollut, mutta iltapäivällä tein erään rakennusliikekonsernin tytäryhtiön työpapereiden Lead Schedule -taulukoiden alustusta. Lead Schedule -taulukossa esitetään kullakin työpaperilla pääkirjan tilit, jotka sisältyvät työpaperissa tarkastettavaan asiaan. Esimerkiksi, jos työpaperissa tarkastetaan yhtiön liikevaihtoa, Leadillä esitetään kaikki liikevaihdon erät, jotka on esitetty yhtiön tuloslaskelmalla. Taulukoissa esitetään tarkastettava tilikausi, jonka vieressä on esitetty vertailuna edellinen tilikausi. Vertailukauden luvut täsmäytetään viime kauden allekirjoitettuun tilinpäätökseen. Lead Schedule -taulukossa on myös esitetty tarkastettavan tilikauden ja vertailukauden numeroiden erotukset ja erotusten prosenttiosuudet vertailukauden lukuihin. Näin halutaan selvittää esimerkiksi, miksi aineettomien hyödykkeiden arvo on noussut tai laskenut ja mistä tämä asia on täsmäytetty. Tähän tehtävään minulla meni useampi tunti, ja jatkan sitä vielä huomenna.

Tilien dokumentointi				
Kirjanpitotilit	Nykyinen tilikausi XX	Vertailukausi XX-1	Vaihtelu	Vaihtelu%
Myyntisaamiset	240 560,00	185 600,00	54 960,00	30 %
Pankki- ja luottokorttisaamiset	569,80	3 450,63	- 2 880,83	-83 %
Yhteensä	241 129,80	189 050,63	52 079,17	28 %

Kuva 2. Esimerkki Lead schedule -taulukosta

Perjantai 01.04.2022

Viikon viimeinen työpäivä jatkui Lead- taulukoiden alustuksella. Saatuaani kaikki alustukset tehtyä, siirryin rahat ja pankkisaamiset- työpaperille, jossa vein Leadille yhtiön taselaskelmalta kaikkien pankkitilien erät tarkastettavalta tilikaudelta sekä vertailukaudelta. Leadien alustuksen jälkeen ryhdyin täsmäyttämään pankkitilejä pankeilta saatuihin vahvistuksiin yhtiön rahavaroista. Täsmäytin vahvistuksilla näkyvät rahavarat yhtiön taselaskelmalla ilmoitettuihin summiin. Täsmäytystaulukoon dokumentoidaan myös muun muassa se, mitä kautta kultakin pankilta on saatu vahvistuspyyntö ja miten tilintarkastusyhteisö on pyytänyt vahvistuksia pankeilta. Nämä tiedot löytyvät erikseen omasta Excel-tiedostosta, minkä tilintarkastusyhteisön palvelukeskus liittää pankkivahvistuskansioon mukaan.

ISA 505 -standardin mukaan ulkopuolisia vahvistuksia koskevia toimenpiteitä käytetään usein tilien saldojen vahvistuksiin. (IFAC 2021, 463) Pankkivahvistusten täsmäyttäminen on osa tilintarkastusprosessia, jossa tilintarkastaja hankkii relevanttia tilintarkastusevidenssiä asiakkaan käyttämiltä pankeilta saatujen vahvistuksiin perustuen. Yritysten rahoja ja pankkisaamisia on tullut täsmäytettyä harjoittelun aikana jonkin verran, joten se alkaa sujumaan itsenäisesti jo aika hyvin.

Tehtyäni rahojen täsmäytyksen, ryhdyin käymään läpi yhtiön oikeudellisia kuluja omalle työpaperilleen. Katsoin ensin tuloslaskelmalta laki- ja asianajokulujen yhteissumman, jonka jälkeen suodatin pääkirjalta pelkän laki- ja asianajokuluerän. Tiiminvetäjä oli ohjeistanut, että yli 2000 euron laskut tarkastetaan ostolaskujärjestelmästä. Tein oman taulukon, johon olin koonnut otokseen valitut laskut, jonka jälkeen katsoin laskut läpi ostolaskujärjestelmästä. Tein tarvittavan dokumentoinnin laskuista ja varmistuin siitä, että millään laskulla ei ollut viitteitä riidoista tai yhtiön mahdollisista menevistä tai tulevista oikeudenkäynneistä. Tästä hommasta siirryin viikonlopun viettoon. Neljän viikon varaus kiinteistöyhtiöiden tilintarkastukseen on tältä osin päättynyt.

Viikkoanalyysi

Viimeisten neljän seurantaviikon aikana minulle on muodostunut laajempi kokonaiskuva kiinteistöyhtiöiden ja pienempien yhtiöiden tilintarkastuksesta, sekä mitä tietoa pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksissä yleisesti esitetään. Asunto-osaakeyhtiöiden kokousten pöytäkirjojen ja tilinpäätösten tutkiminen on ollut hyödyllistä, ei pelkästään taloushallinnon ammatillisen kehityksen, vaan myös oman elämäni kannalta, kun oman asunnon osto on ajankohtaista. Asunto-osaakeyhtiöiden tilinpäätöksistä ja pöytäkirjoista voi hahmottaa parhaiten kokonais kuvan yhtiön taloudellisesta tilanteesta.

Yhtiön taloudellinen tila voi olla ratkaiseva tekijä asunnon ostopäätöksessä, vaikka se muuten olisi-kin omaan makuun sopiva.

Asunto-osakeyhtiöiden ja kiinteistöosakeyhtiöiden tilinpäätökset on laadittava valtioneuvoston asettaman asetuksen mukaan pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (PMA 1753/2015). Niissä tulee olla esitettynä tuloslaskelma, tase ja liitetiedot. Tuloslaskelman ja taseen kaavat on esitetty jo valmiiksi asetuksessa. Kaavojen sisällöt kävin läpi neljännen seurantaviikon viikkoanalyysissä. Liitetiedoista on annettu oma erillinen asetus edellä mainitussa valtioneuvoston asetuksessa. Niissä on esitettävä muun muassa seuraavat tiedot: tieto tilikauden jälkeisistä olennaisista tapahtumista, myöhemmin kuin viiden vuoden jälkeen erääntyvien velkojen yhteismäärä ja esimerkiksi henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana. Liitetiedoissa on myös annettava tieto siitä, että tilinpäätös on laadittu pien- ja mikroyrityssäädännön mukaan. (Tomperi 2018, 99, 105-106)

Toimintakertomusten osalta pien- ja mikroyritykset on vapautettu kertomuksen laatimisesta. Tällöin yhteisön on ilmoitettava toimintakertomuksessa ilmoitetut tiedot liitetietoina. Yhteisö voi kuitenkin laatia vapaaehtoisen toimintakertomuksen, joka julkaistaan tilinpäätöksen yhteydessä. Vapaaehtoisen toimintakertomuksen on noudatettava kaikkia kirjanpitolain (KPL 3 luku 1 a §) ja toimintakertomuksen laatimista koskevia säännöksiä. Asunto-osakeyhtiöiden on kuitenkin koosta riippumatta aina laadittava toimintakertomus. (Tomperi 2018, 110, 124)

3.7 Seurantaviikko 7

Maanantai 4.4.2022

Tänään oli hiljaisempi työpäivä, kun tämän viikon toimeksiannon varauksessa dokumentointikanta ei ollut vielä valmis. Muillakaan tiimeillä ei ollut muita hommia annettavana.

Tiistai 5.4.2022

Tämän viikon toimeksiannon tiiminvetäjä oli laittanut edellisiltana viestiä, että dokumentointikanta ei ollut vielääkään valmis, eli vasta keskiviikkona pääsisin tekemään minulle annettuja työtehtäviä. Ilmoitin omasta käytettävyydestä viikoittaisessa portfolioitiimin palaverissa, jonka jälkeen eräs kollega antoi minulle tehtäväksi kiinteistöosakeyhtiön tilintarkastusta. Tällä yhtiöllä oli käytössä samat kuusi työpaperia, mitä on ollut kaikissa viimeviikkoisissa muissa asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä.

Ensiksi aloitin olennaisuuden työpaperilla, josta sain laskettua olennaisuudet. Sen jälkeen tein hallinnon tarkastusta sen verran, kuin allekirjoitettuja kokousten pöytäkirjoja oli saatu asiakkaalta. Hallinnon tarkastuksen jälkeen vuorossa oli tuttuun tapaan tilikauden tarkastus, josta ei ilmennyt huomautettavaa. Dokumentoin tuloslaskelman ja taseen erät, jotka täsmäytin asiakkaalta saatuihin materiaaleihin ja kaupparekisteriotteeseen. Tilikauden tarkastuksen jälkeen tein pääkirjadataan täydellisyyden testauksen. Nämä kaksi työpaperia jäivät vielä kesken, koska pyydetyt pankkivahvistukset eivät olleet vielä saapuneet. Viimeisenä työtehtävänä oli vuorossa tilinpäätöksen prikkaus ja sen tarkastuslistan täyttö.

Keskiviikko 6.4.2022

Tänäänkään en päässyt tekemään varaukseni mukaisia toimeksiannon tehtäviä. Eilen eräs manageri viestitti minulle, että yhdessä toisessa toimeksiannossa tarvittaisiin apua. Laitoin hänelle aamulla viestiä, että pääsen sittenkin tänään auttamaan heitä toimeksiannossa. Aloitin tuttuun tapaan pankkitilien täsmäytyksestä asiakkaan pankilta saatuun vahvistukseen. Sen jälkeen katsoin ostovelkojen määrän tilinpäätöspäivältä ja tein siitä otoksen Leadille. Maksettuja laskuja ja maksamattomia laskuja en päässyt täsmäyttämään, koska minun olisi ensin pitänyt saada tunnukset asiakkaan ostoreskontrajärjestelmään.

Myyntisaamisissa tein Leadin alustuksen ja täsmäytin luvut asiakkaan lähettämiin myyntisaamisten raportteihin ja ikäjakaumaraportteihin laskuttamattomista palveluista. Sen jälkeen tein otoksen kuu-desta myyntisaamisten tapahtumasta ja lähetin asiakkaalle viestin, jossa pyysin asiakasta lähettämään meille laskukopiot ja todistukset saaduista maksuista.

Myyntisaamisten ikäjakaumaraportissa luetellaan maksamattomat asiakaslaskut ja käyttämättömät hyvityslaskut ajanjakson mukaan. Ikäntymisraportti on perintähenkilöstön ensisijainen työkalu maksuviivästyneiden laskujen määrittämiseen. Yritysten johto käyttää ikäjakaumaraportteja määrittääkseen yrityksen luotto- ja perintätoimintojen tehokkuuden. (*Accounts receivable aging definition — AccountingTools*)

Torstai 7.4.2022

Jatkoin eilistä toimeksiantoa tekemällä otoksen hyvityslaskuista koko päättyneeltä tilikaudelta. Sen jälkeen tein otoksen myyntitapahtumista koko tilikaudelta. Molemmista otoksista lähetin asiakkaalle pyynnön toimittaa meille materiaalia otosten testaamista varten. Enempää en tässä vaiheessa pystynyt tekemään liikevaihdon tarkastuksen suhteen, koska pyydetty materiaali ei ollut vielä saapunut.

Hyvityslaskulla voidaan hyvittää esimerkiksi tietyn suuruinen osuus laskusta. Tällöin myyjä ja ostaja ovat neuvotelleet hinnanalennuksen tilanteessa, jossa ostaja on reklamoinut esimerkiksi virheellisestä tai vahingoittuneesta tuotteesta. Hyvityslaskulla voidaan myös hyvittää koko lasku, kun lasku on esimerkiksi lähetetty virheellisillä tiedoilla. Tilintarkastajan kannalta hyvityslaskujen tarkastamisella tilintarkastaja saa tilintarkastusevidenssiä yhtiön myyntisaamisten arvostukseen. (Hyvityslasku - Mikä on hyvityslasku? - Visma) (PRH - Tilintarkastusvalvonta - Myyntisaamiset)

Perjantai 08.04.2022

Viikon viimeisenä työpäivänä pääsin vihdoin tekemään toimeksiantoa, jolle minut oli varattu tälle viikolle. Sain tehtäväkseni tiiminvetäjältä täyttää liiketoiminnan muiden kulujen lead schedule -taulukon ja tehdä otoksen ostoista sekä liiketoiminnan muista kuluista, molemmista kahdeksan tapahtumaa pääkirjalta eli yhteensä 16 kappaletta. Katsoin tuloslaskelman ostojen ja liiketoiminnan muiden kulujen eriltä pääkirjalta satunnaisesti valittuja laskutapahtumia ja liitin ne otokseen. Sen jälkeen menin asiakkaan ostolaskujärjestelmään ja testasin valitut tapahtumat vertaamalla niitä ostolaskuihin.

Testauksien jälkeen tiiminvetäjä pyysi alustamaan muiden työpapereiden lead-tilit. Sain sen tehtyä melko nopeasti, joten kollega pyysi vielä tekemään työpäivän saman alustuksen toiselle toimeksiannolle. Tämän jälkeen lähdin viikonlopun viettoon. Ensi viikolla olisi kahdeksas ja viimeinen seurantaviikko tässä opinnäytetyössä.

Viikkoanalyysi

Tämän viikon analyysissä haluaisin hieman selventää, miksi myyntisaamisia testataan ja miksi ikäjakaumaraportit ovat tärkeä työkalu yrityksen kirjanpidolle. Toimeksiannoissa, joissa vaihto-omaisuus ei ole olennainen tilinpäätöserä, toiseksi painopisteeksi valikoituu usein myyntisaamiset. Tilintarkastaja hankkii tilintarkastusevidenssiä myyntisaamisten täydellisyydestä, arvostuksesta ja olemassaolosta. Täydellisyys varmentuu asiakkaan myyntireskontran täsmäyttämällä pääkirjaan, myyntisaamisten olemassaolo varmennetaan ulkopuolisiin vahvistuksiin, ja arvostuksen osalta myyntisaamisissa tarkastetaan muun muassa saamisten ikäjakaumaraportteja. (PRH - Tilintarkastusvalvonta - Myyntisaamiset)

Myyntisaamisten ikäjakaumaraportteja käytetään paitsi maksamattomien laskujen seuraamiseen myös luottotappioiden arvioimiseen, joiden avulla tarkastetaan epävarmoja saamisia. Yleisin tapa arvioida luottotappiota, on laskea prosenttiosuudet luottotappioiden summista kultakin ajanjaksolta yrityksen tappioiden historian mukaan. Yleensä ikäjakaumaraporteissa luetellaan myyntisaamiset 30 päivän sarakkeisiin, joista ensimmäinen sarake on 0–29 päivää vanhat myyntisaamiset, toisessa sarakkeessa 31–60 päivää vanhat, kolmannessa 61–90 päivää vanhat myyntisaamiset jne. Näiden tietojen perusteella yritys pystyy laskemaan luottotappiovaraukset. Elinkeinoverolain mukaan luottotappiovaraukset ovat verotuksessa vähennyskelpoisia vapaaehtoisia varauksia. (Accounts receivable aging definition — AccountingTools) (Varaukset tilinpäätöksessä – onko niitä? - Tuokko - Talous on taitolaji!) Alla vielä kuva esimerkkinä myyntisaamisten ikäjakaumataulukosta.

Asiakkaan nimi	Myyntisaamiset yhteensä	0-30 päivää	31-60 päivää	61-90 päivää	90+ päivää
Yritys A	11 000,00 €	11 000,00 €			
Yritys X	11 500,00 €	5 000,00 €	3 500,00 €	2 000,00 €	1 000,00 €
Yritys Z	19 500,00 €	10 000,00 €	5 000,00 €	2 500,00 €	2 000,00 €
Yritys W	40 000,00 €	15 000,00 €			25 000,00 €
Yhteensä	82 000,00 €	41 000,00 €	8 500,00 €	4 500,00 €	28 000,00 €

Kuva 3. Myyntisaamisten ikäjakaumataulukko

3.8 Seurantaviikko 8

Maanantai 11.04.2022

Tänään en tehnyt mitään töitä, koska tilintarkastusyhteisön dokumentointikannassa oli meneillään iso ohjelmistopäivitys, jonka aikana sinne ei päässyt kirjautumaan sisään.

Tiistai 12.04.2022

Varsinainen työviikko alkoi perinteisellä viikoittaisella portfoliotiimin viikkopalaverilla, joka kesti melkein tunnin. Sen jälkeen pääsi aloittamaan tämän viikon työt uuden toimeksiannon parissa eilisen ohjelmistopäivityksen jälkeen. Ensimmäisenä sain tehtäväksi dokumentoida erääseen työpaperiin asiakkaalta saadut tiliotteet muutamista myyntilaskuista, joista oli jo saatu suoritus. Tämän jälkeen tein myyntisaamisten vahvistusta, jossa tehtävänäni oli dokumentoida jo otoksessa olleet myyntisaamiset myyntisaamisvahvistuksilla. Lounaan jälkeen tein pankkitilien täsmäytyksen pankkivahvistuksiin. Päivän viimeisenä tehtävänä täsmäytin vielä asiakkaan vaihto-omaisuuden kirjanpitotilit asiakkaalta saatuun materiaaliin vaihto-omaisuuden määristä.

ISA 505 -standardin mukaan ulkopuoliset vahvistukset, esimerkiksi myyntisaamisten vahvistukset, on tilintarkastusevidenssiä, jota saadaan kolmannelta osapuolelta, eli esimerkiksi asiakkaan asiakkaalta. Vahvistukset saadaan joko sähköisenä, paperisena tai jollain muulla keinolla. Vastauksena saadut vahvistukset tuottavat relevanttia ja luotettavaa tilintarkastusevidenssiä. (IFAC, 2021)

Keskiviikko 13.04.2022

Tänään minulle annettiin tehtäväksi tehdä myyntisaamisten luotettavuustestaus, johon pitäisi tehdä otos asiakkaan satunnaisesti valikoiduista 16 avoimesta myyntilaskusta. Tämän jälkeen kollega lupasi hakea nämä laskut erikseen minulle testausta varten. Luotettavuustestauksessa katsotaan, että täsmäävätkö otokseen valitut laskut eräpäiviltään ikäjakaumaraportteihin. ISA 520 -standardin mukaan tilintarkastaja voi soveltaa analyttisiä toimenpiteitä myyntisaamisten ikäjakaumaan. (IFAC 2021, 488) Myyntisaamisten luotettavuustestauksella tilintarkastuksen kannalta tilintarkastaja testaa myyntisaamisten arvonalentumislaskelmien luotettavuutta.

Elinkeinoverolain mukaan (EVL 17§) myyntisaamisten arvonalentumiset ovat vähennyskelpoisia menetyksiä. Yrityksen tulee tehdä myyntisaamisista vähennys verotuksessa, jos asiakas ei maksa

myyntisaamisia tai jos maksun saaminen on epävarmaa. Nämä myyntisaamiset kirjataan menetyksenä kuluksi, jossa alun perin liian suureksi kirjattu myyntituotto oikaistaan todellisuutta vastaavaksi summaksi. (Tilisanomat.fi)

Torstai 14.04.2022

Tänään on seurantaviikkojen viimeinen työpäivä. Aamupäivällä sain toimeksiannon eräältä kollegalta pyynnön käydä läpi asiakkaan leasingvastuita. Kävin läpi asiakkaan lähettämän tiedoston eri rahoitusyhtiöiden leasingvastuiden yhteismäärät, sekä dokumentoin ne työpaperille. Sen jälkeen kävin katsomassa rahoitusyhtiöiden lähettämät kolmansien osapuolten vahvistukset asiakkaan leasingvastuista, sekä täsmäytin ne asiakkaan ilmoittamiin summiin. Tässä vaiheessa kaikki luvut täsmäsivät, eikä ollut mitään huomautettavaa.

Lounaan jälkeen dokumentoin eilen tekemääni myyntisaamisten luotettavuustestauksen otokseen valitut myyntilaskut, jotka kollega oli käynyt hakemassa myyntireskontrasta. Katsoin laskuista, että laskujen päiväykset ja eräpäivät täsmäävät otokseen valittuihin laskuihin, sekä myös sen, että ikäjakaukmat täsmäävät laskuille. Tämän jälkeen dokumentoin vielä liikevaihdon katkoa varten asiakkaalta saapuneita dokumentteja liikevaihdon työpaperiin. Päivän viimeisenä tehtävänä laskin vielä hyvityslaskujen yhteissummat asiakkaan toimittamasta materiaalista, ja dokumentoin ne samalle työpaperille hyvityslaskujen välilehdelle.

Perjantai 15.04.2022

Pitkäperjantai / ei töitä.

Viikkoanalyysi

Myyntilaskujen dokumentoinnissa heräsi tiistaina kysymys siinä kohtaa, kun muutamassa laskussa oli lasku maksettu tilikauden päättymisen jälkeen. Täsmäytystaulukkoon piti merkata, että onko lasku kirjattu oikealle tilikaudelle. Tämä oli minulle hieman epäselvää, niin päätin kysyä tästä kokenemmalta kollegalta.

Normaalissa liikevaihdon testauksessa tällä ei ole merkitystä. Sen takia tilintarkastajan on testattava liikevaihdon testauksen lisäksi myös liikevaihdon katkoa, esimerkiksi parilta viikolta ennen tilikauden päättymispäivää ja parilta viikolta tilikauden päättymispäivän jälkeiseltä ajalta. Liikevaihdon katkon testauksessa tilintarkastaja varmistaa sen, että onko katkojen otokseen valitut myyntitapahtumat jaksotettu oikeille tilikausille.

4 Pohdinta

Nämä kahdeksan seurantaviikkoa ovat menneet tosi nopeasti, ja myös oma harjoittelujaksoni tilintarkastusyhteisössä alkaa olemaan jo pikkuhiljaa loppuvaiheessa. Harjoittelujaksoni ja myös seurantaviikot ovat osuneet niin sanottuun tilintarkastuksen kiirekauteen, jolloin töitä on paljon ja uusia asioita on tullut esiin käytännössä melkein joka päivä. Loppuvaiheessa huomasin selkeän kehityksen omissa työtehtävissäni, kun en ole enää tarvinnut niin paljoa kokeneempien kollegoiden apua omien työtehtävien suorittamiseen. Seurantaviikkojen aikana oma työskentely on kehittynyt paljon. Ennen opinnäytetyöprosessin aloittamista en käytännössä tiennyt mitään tilintarkastuksesta. Materiaalin etsiminen ja tilintarkastusyhteisön muiden työkalujen, kuten dokumentointikannan käyttö on kehittynyt huomasti opinnäytetyön kirjoittamisen aikana. Osaan nykyään sekä itse etsiä asiakkaiden lähettämää materiaalia ja löytää tarvittavat työpaperit nopeasti, että valmistella työpapereita eteenpäin. Alkuvaiheessa en osannut pyytää lisämateriaalia asiakkailta, mutta nykyään osaan pyytää asiakkailta myös tarvittavaa lisämateriaalia tilintarkastusevidenssiä varten.

Haasteeksi on noussut tiettyjen työtehtävien nostaminen tähän opinnäytetyöhön ja erityisesti peitotomatriisiin, sillä harjoittelijana minulla ei ole selkeitä työkuvioita viikoittain, vaan työtä tehdään siellä missä apua tarvitaan. Toinen harjoittelujakson aikana ilmennyt haaste on se, että omat perustaidot eivät välttämättä vielä ole riittävällä tasolla itsenäiseen suoriutumiseen tilintarkastustyön tehtävistä. Syy tähän on varmasti pidempi tauko opiskelujaksojeni välissä. En ole myöskään tehnyt koskaan kirjanpitäjän töitä. Kokemus työskentelystä kirjanpidon parissa auttaisi suuresti tilintarkastustyössä suoriutumiseen. Laskentatoimen opiskelun tai kirjanpidon sekä tilinpäätöksen syventävistä kursseista olisi myös paljon hyötyä tilintarkastustyötä harjoitellessa ja oppiessa. Jotta voisin jatkossa hakea vakituiseksi työntekijäksi tilintarkastukseen, minun pitää opiskella enemmän tilinpäätöksen laatimista ja kirjanpidon perusasioita.

Olen kokenut päiväkirjatyyppisen opinnäytetyön kirjoittamisen itselleni miellyttäväksi tutkielmatyypiksi. Aktiivinen päivittäinen raportointi ja viikoittaisten analyysien kirjoittaminen viikonloppuisin on sopinut aikatauluuni tosi hyvin työssäkäynnin rinnalle. Suosittelen päiväkirjatyyppistä opinnäytetyötä henkilöille, jotka haluavat pohtia ja syventää oman alan osaamistaan, koska päiväkirjatyyppisessä työssä joutuu etsimään vastauksia omissa työtehtävissä esille nousseisiin aiheisiin erilaisista lähteistä. Lähteistä löytyvän tiedon liittäminen omaan työhön auttaa ymmärtämään omien työtehtävien prosessien hahmottamisessa, miksi tiettyjä työtehtäviä tehdään tietyllä tavalla ja mikä on niiden tarkoitus. Tämä auttaa työntekijää kehittymään omassa työssään ja tekee itsestään paremman oman alan osaajan.

Harjoitteluni aikana olen huomannut eri toimeksiantojen tilintarkastustehtävissä tietynlaisen toistuvuuden. Harjoittelujaksoni edetessä on ollut helpompaa hypätä mukaan uusien toimeksiantojen

vastaaviin tilintarkastustehtäviin, kun on päässyt hyödyntämään jo aikaisemmin opittuja menetelmiä. Esimerkiksi rahojen ja pankkisaamisten täsmäytys tehdään jokaisessa toimeksiannossa miltei samalla tavalla, samoin oikeudellisten kulujen tarkastuksen sekä esimerkiksi myyntisaamisten ja ostovelkojen tarkastus. Myös uusien tehtävien pariin hyppääminen on helpompaa, kun on oppinut katsomaan mallia vertailukauden työpapereista. Olen esimerkiksi käyttänyt paljon toimeksiantoissa vertailukauden arkistoituja työpapereita apuna oikeanlaiseen dokumentointiin, taulukoiden kopioimiseen tarkastettavan tilikauden papereihin sekä esimerkiksi vertailukauden lukujen täsmäytukseen.

Opinnäytetyöprosessin aikana huomasin oman kehityksen lähteiden etsimisessä sekä suhtautumiseni lähdekritiikkiin. Kirjoittamisen taitoni ovat myös kehittyneet huomattavasti opinnäytetyön aikana. Nykyään on helpompaa luoda asiatekstiä kuin ennen opinnäytetyöprosessin alkua. Tulevaisuudessa työelämässä tai mahdollisten jatko-opiskelujen parissa isoihin projekteihin tarttumisen tai haastavampien työtehtävien opettelu on helpompaa, kun informaation etsiminen erilaisista lähteistä ja sen hyötykäyttö on kehittynyt huomattavasti oman opinnäytetyöprosessin aikana.

Viikoittaisissa analyyseissä olen joutunut paneutumaan oikeasti seurantaviikon aikana tehtyihin tehtäviini. Harjoittelujaksoni aikana on tullut melkein joka viikko ilmi uusia asioita, joista olen joutunut etsimään tietoa. Päivittäinen raportointi sekä viikoittainen analysoiminen on saanut minut etsimään tietoa aiheesta erilaisista lähteistä, sekä kirjallisista että sähköisistä. Toki oikeanlaisen teoriaosuuden löytäminen omien työtehtävien ympärille on välillä tuntunut haastavalta. Analysointi, päivittäinen raportointi ja tiedonhaku eri lähteistä on saanut minut miettimään tarkemmin tekemiäni työtehtäviä. Nämä ovat auttaneet itseäni kehittämään omaa ymmärrystä tilintarkastuksen työtehtävistä, verrattuna siihen, että en olisi ollenkaan tehnyt opinnäytetyötä tästä aiheesta. Kokonaiskuvien hahmottaminen sekä erilaisten tilintarkastustehtävien prosessien ymmärtäminen on kehittynyt hyvin paljon siitä, millaisella tasolla se oli ennen seurantaviikkojen alkua.

Olen harjoittelun jälkeen hakenut taloushallinnon töitä, jotta voin entistä enemmän kehittää omaa osaamistani taloushallinnon eri tehtävien parissa. Taloushallinnon työt olisivat oiva jatkumo tilintarkastuksen harjoittelun jälkeen. Minulla on vielä jäljellä suorittamattomia vapaavalintaisia kursseja. Aikomukseni olisi käyttää nämä kurssit tehokkaasti hyödykseni opiskelemalla tilinpäätöstä, kirjanpitoa ja muita taloushallinnon syventäviä kursseja. Tarkoituksena olisi oikeanlaisen työkokemuksen ja tehokkaan opiskelun avulla tehdä itsestäni taloushallinnon asiantuntijan, jotta pääsen myöhemmässä vaiheessa entistä haastavampien taloushallinnon työtehtävien pariin.

Lähteet

Accounts receivable aging definition — AccountingTools. Luettavissa: <https://www.accounting-tools.com/articles/what-is-accounts-receivable-aging.html>. Luettu: 10.04.2022

Auditing for Litigation, Claims & Assessments | Study.com. Luettavissa: <https://study.com/academy/lesson/auditing-for-litigation-claims-assessments.html>. Luettu: 26.02.2022

Halonen, K. & Steiner, M.-L. 2010. Tilintarkastusprosessi käytännössä. WSOYpro Oy. Helsinki.

Hyvityslasku - Mikä on hyvityslasku? - Visma. Luettavissa: <https://www.visma.fi/epasseli/kirjanpidon-sanakirja/h/hyvityslasku/>. Luettu: 07.04.2022

IFAC. 2021. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements, 2020 Edition. IAASB. New York. Luettavissa: <https://www.iaasb.org/publications/2020-handbook-international-quality-control-auditing-review-other-assurance-and-related-services>. Luettu: 19.04.2022

Kansainväliset tilintarkastusstandardit | Suomen Tilintarkastajat. Luettavissa: <https://tilintarkastajat.fi/tilintarkastus/hyva-tilintarkastustapa/kansainvaliset-tilintarkastusstandardit-isa-standardit/>. Luettu: 19.04.2022

Kiinnitykset, panttikirjat ja rasitteet asuntokaupassa | OP Media. Luettavissa: <https://www.op-media.fi/asunnon-osto/myytavassa-talossa-on-kiinnityksia-ja-rasitteita--mita-se-tarkoittaa/>. Luettu: 27.03.2022

Kirjanpidolliset arviot tilintarkastuksessa - standardi uudistui | Suomen Tilintarkastajat. Luettavissa: <https://tilintarkastajat.fi/artikkelit/kirjanpidollisten-arvioiden-tilintarkastusta-koskeva-isa-540-standardi-uudistui/>. Luettu: 30.03.2022

Kirjanpitolaki 1336/1997 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19971336>. Luettu: 22.02.2022

Liikevaihdon tarkastuksessa haasteita | Suomen Tilintarkastajat. Luettavissa: <https://tilintarkastajat.fi/blogit/liikevaihdon-tarkastuksessa-haasteita/>. Luettu: 28.02.2022

Miksi ja miten tasekirja prikataan? | Suomen Tilintarkastajat. Luettavissa: <https://tilintarkastajat.fi/blogit/miksi-ja-miten-tasekirja-prikataan/>. Luettu: 23.02.2022

Pörssisäätiö. 2014. Listautujan käsikirja- Monenkeskinen markkinapaikka Suomessa. Pörssisäätiö. Helsinki. Luettavissa: https://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2014/12/listautujankasikirja_2014_final-low.pdf. Luettu: 26.02.2022

PRH - Tilintarkastusvalvonta - Myyntisaamiset. Luettavissa: https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta/tilintarkastusvalvonta/laaduntarkastuksen_vuosiraportit/laaduntarkastuksen_vuosiraportti_2020/laaduntarkastuksissa_tehdyt_havainnot_osa-alueittain/myyntisaamiset.html. Luettu: 07.04.2022

Revenue Recognition: The Ultimate Guide | NetSuite. Luettavissa: <https://www.netsuite.com/portal/resource/articles/accounting/revenue-recognition.shtml>. Luettu: 01.03.2022

Syndikoidut luotot yritykselle | OP. Luettavissa: <https://www.op.fi/yritykset/rahoitus/investoinnit/syndikoidut-luotot>. Luettu: 24.02.2022

Tilinpäätös - Suomi.fi. Luettavissa: <https://www.suomi.fi/yritykselle/talouden-hallinta-ja-verotus/yrityksen-taloushallinto/opas/tilinpaatos-ja-tilintarkastus/tilinpaatos>. Luettu: 19.04.2022

Tilisanomat.fi. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/verotus/rakentamisen-arvonlisaverotus>. Luettu: 27.03.2022

Tilisanomat.fi. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/nuijan-kopautukset/yritysverotus/myyntisaamisten-arvonalennus>. Luettu: 13.04.2022

Tomperi, S. 2018. Tilintarkastus- normeista käytäntöön. 4.uudistettu painos. Edita Publishing Oy. Helsinki

Varaukset tilinpäätöksessä – onko niitä? - Tuokko - Talous on taitolaji! Luettavissa: <https://tuokko.fi/varaukset-tilinpaatoksessa-onko-niita/>. Luettu: 10.04.2022